

OBACZYĆ (2760) *vb pf*

o jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie); w *inf* -*ã*- (258), -*a*- (239); -*ã*- *Leszcz Rzecz, RejFig, Goski, SarnUzn* (3), *RejAp* (4), *GórnDworz* (7), *RejZwierc* (14), *RejPosRozpr* (6), *RejPosWstaw* (14), *BiałKaz* (2), *BudNT* (2), *SkarŻyw* (2), *StryjKron* (2), *ReszList, KochWr, Phil, OrzJan, WysKaz* (2), *JanNKar, CiekPotr, CzahTr, też RejKup*; -*a*- *MurzHist, MurzOrt, KromRozm II* (5), *KromRozm III* (2), *MrowPieś* (2), *GroicPorz* (3), *Leop* (2), *OrzList* (2), *UstPraw* (2), *Prot, SienLek* (2), *GrzepGeom* (4), *BiałKat* (9), *KuczbKat* (6), *BielSpr* (4), *WujJud* (10), *WujJudConf* (2), *Strum* (2), *Oczko* (3), *Calag* (2), *KochPhaen* (2), *WerGość, WisznTr, ArtKanc* (2), *też RejPs*; -*ã*- : -*a*- *MurzNT* (4:2), *GliczKsiąż* (1:12), *LubPs* (10:5), *KrowObr* (11:66), *RejWiz* (2:4), *BibRadz* (4:5), *BielKron* (1:12), *GrzegRóżn* (2:4), *Mącz* (5:3), *RejPos* (53:9), *RejPosWiecz²* (2:1), *RejPosWiecz³* (1:2), *CzechRozm* (22:9), *ModrzBaz* (1:8), *SkarJedn* (2:1), *CzechEp* (40:4), *NiemObr* (10:8), *WerKaz* (1:2), *GórnRozm* (5:1), *LatHar* (1:2), *WujNT* (5:1), *SarnStat* (5:3), *PowodPr* (1:2). *◇ W imp* -*a*- (484), -*ã*- (89); -*ã*- *MurzNT* (3), *BielKom, CzechEp* (2), *KmitaSpit, CzahTr* (2), *SzarzRyt* (2); -*a*- : -*ã*- *GliczKsiąż* (1:1), *KrowObr* (11:2), *Leop* (10:1), *BibRadz* (24:1), *Mącz* (6:3), *RejPos* (144:13), *RejPosWiecz²* (1:1), *RejPosWstaw* (1:1), *BudBib* (1:15), *BudNT* (1:3), *CzechRozm* (6:1), *SkarJedn* (14:7), *Oczko* (3:1), *SkarŻyw* (8:16), *ReszPrz* (1:2), *GórnRozm* (1:2), *GrabowSet* (3:1), *WysKaz* (1:1), *WujNT* (74:1), *PowodPr* (29:4), *SkarKaz* (8:1). *◇ W pozostałych formach* -*ã*- (1389), -*a*- (40); -*ã*- : -*a*- *MurzHist* (3:4), *MurzNT* (5:3), *GliczKsiąż* (28:1), *LubPs* (31:1), *KrowObr* (24:1), *Leop* (30:2), *BielKron* (261:4), *RejPos* (177:1), *BiałKat* (4:1), *GrzegŚm* (5:1), *BielSpr* (45:2), *BudBib* (20:1), *BudNT* (6:1), *CzechRozm* (25:1), *SkarŻyw* (48:6), *StryjKron* (40:1), *BielSjem* (2:1), *ZawJeft* (5:1), *LatHar* (16:1), *też RejPs* -*a*- (6).

inf obaczyć (544) [*cf* *też* OBACZYĆ SIĘ *inf*]. *◇ fut 1 sg* obaczę (21) [*w tym*: -*e* (2)]. *◇ 2 sg* obaczysz (201). *◇ 3 sg* obaczy (192). *◇ 1 pl* obaczymy (51), obaczymy (15), obaczym (9), obacz(e)m (3); -*emy* *RejKup, MurzHist, RejPosWiecz²* (2), *RejPosWiecz³*; -*ym* *SeklKat, WujJud* (2), *PaprpPan, SkarJedn, ZawJeft, SkarKaz*; -(e)m *GliczKsiąż* (2); -*ymy* : -*emy* : -*ym* : -(e)m *LubPs* (11:4:1), *KrowObr* (1:1), *Leop* (1:1), *RejPos* (6:2), *Oczko* (-:1:-:1), *CzechEp* (5:-:1), *ReszPrz* (1:1); ~ -*emy* (1) *Oczko*, -*emy* (1) *MurzHist*, -(e)*my* (13). *◇ 2 pl* obaczycie (20). *◇ 3 pl* obaczą (67). *◇ praet 1 sg m* obaczyłem, -*m*, -*em* obaczył (62). *f* obaczyłam, -*m* obaczyła (7). *◇ 2 sg m* obaczyłeś, -*ś*, -*eś* obaczył (19). *f* -*ś*, -*eś* obaczyła (2). *◇ 3 sg m* obaczył (269), obaczęł (1); -*yl* : -*eł* *ActReg* (2:1). *f* obaczyła (21). *n* obaczyło (3). *◇ 1 pl m pers* obaczyliśmy, -*smy* obaczyli (10), obaczylichmy, -*chmy* obaczyli (3) *RejZwierc, WujJud, WujJudConf*; -*smy* (9), -*śmy* (1) *CzahTr*. *◇ 2 pl m pers* -*ście* obaczyli (2) *RejPs, RejJóz*, -*ście* obaczeli (1) *Paprup*. *◇ 3 pl m pers* obaczyli (93). *m an (cum N pl: wróble)* obaczyły (1). *subst* obaczyły (7). *◇ 1 du m pers* -*chwa* obaczyła (1) *RejKup* q2. *◇ plusq 2 sg m* -*ś* był obaczył (1). *◇ 3 sg m* był obaczył (8), obaczył był (4); był obaczył *RejJóz, RejKup, OrzQuin, RejZwierc*; obaczył był *BielKron*; był obaczył : obaczył był *RejPos* (4:3). *◇ 3 pl m pers* byli obaczyli (4). *◇ imp 2 sg* obacz (510) [*w tym*: obacz każdy (25), może 3 sg]; -*a*- (407), -*ã*- (61), -(*a*)- (42); -*ã*- *BudNT* (2), *CzechEp, CzahTr, SzarzRyt* (2); -*a*- : -*ã*- *KrowObr* (10:1), *Leop* (6:1), *RejPos* (144:13), *BudBib* (1:11), *CzechRozm* (6:1), *SkarJedn* (14:7), *SkarŻyw* (7:14), *GórnRozm* (1:2), *GrabowSet* (3:1), *WysKaz* (1:1), *PowodPr* (29:2), *SkarKaz* (2:1). *◇ 3 sg* niech, niechaj, niechac obaczy (17). *◇ 1 pl* obaczmy (38); -*a*- (23), -*ã*- (11), -(*a*)- (4); -*a*- *BibRadz, RejPosWiecz³, RejZwierc, WujJud BudNT, ModrzBaz, WysKaz,*

WujNT, *SkarKaz* (5), *SkarKazSej* (2); -ã- *MurzNT* (2), *Mącz*, *RejPosWstaw*, *PowodPr* (2); -a- : -ã- *GliczKsiąż* (1:1), *KrowObr* (2:1), *RejPosWiecz*² (1:1), *Oczko* (3:1), *SkarŻyw* (1:1). ◇ 2 pl obaczcie (59); -a- (38), -ã- (17), -(a)- (4); -a- *LubPs* (3), *KrowObr*, *Leop* (4), *BielKron* (2), *GrzegRóżn*, *GórnDworz* (2), *BiałKat*, *BielSat*, *WujJud* (2), *ModrzBaz* (2), *BielSjem*, *SkarKaz*; -ã- *MurzNT*, *BielKom*, *BudBib* (4), *BudNT*, *SkarŻyw*, *ReszPrz* (2), *CzechEp*, *KmitaSpit*, *CzahTr*; -a- : -ã- *BibRadz* (12:1), *Mącz* (2:2), *WujNT* (3:1). ◇ 3 pl niech, niechaj obaczą (6). ◇ con 1 sg m bych obaczył (8), bym obaczył (5); bych *RejPs*, *KrowObr*, *RejZwierz*, *BibRadz*, *MWilkHist*, *PudłFr*; bym *GroicPorz*, *CzechEp*, *LatHar*, *WujNT*; bych : bym *BielKron* (2:1). f bym obaczyła (1). ◇ 2 sg m byś obaczył (16) [w tym: byś obaczyła (1)], by obaczył (4) *FalZioł*, *RejPs*, *MWilkHist*, *StryjKron*. f byś obaczyła (1) *PaprUp*. ◇ 3 sg m obaczyłby, by obaczył (70). f by obaczyła (2). ◇ 2 a. 3 sg m by obaczył (1). ◇ 1 pl m pers obaczylibyśmy, bychmy obaczyli (5) *BibRadz*, *SienLek*, *RejPos*, *RejZwierz*, *WerGośc*, byśmy obaczyli (3) *RejPosWiecz*³, *CzechEp*, *JanNKarKoch*. ◇ 2 pl m pers byście obaczyli (6). ◇ 3 pl m pers obaczyliby, by obaczyli (43). ◇ con praet 1 sg m bych był obaczył (1). ◇ 3 sg m by był obaczył (1). f by była obaczyła (1). ◇ 3 pl m pers by byli obaczyli (1). ◇ impers [praes obaczy się cf OBACZYĆ SIĘ fut 3 sg]. ◇ praet obacz(o)no (18). ◇ con by obacz(o)no (3), [by się obaczyło cf OBACZYĆ SIĘ con 3 sg n]. ◇ part praet act obaczywszy (298).

Sł stp notuje, Cn s. v. obaczam; jako obaczę, Linde XVI – XVIII w.

1. *Stwierdzić za pomocą zmysłów; videre HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrzy cognoscere Vulg, PolAnt, Modrz (464) : dothknićie się mnie á obaczćie/ boć duch niema ciááá ani kości/ iáko widzićie że ia mam BibRadz Luc 24/39; GrzegŚm 54.*

obaczyć co (9): BierEz Sv; Poznałachwa yłz choroba Thá iemu prawie wadziła Skorochwa puls obaczyła RejKup q2, L; SienLek 10, 80v; Ieſli mieyſcá nie czuieſz/ gdzie oni kopáią/ Stawiáy ná mur miednicę/ pátrzyż gdzie brząkáią. [...] Gdy iuż mieyſce obaczyłz/ czyń táką obronę. BielSat N3v; Abowiem wrzodu y káżdey niemoczy nikt lepiej nie obaczy/ iedno ten kogo gdzie co boli. RejZwierz 133; Zá łwe łotroſtwo Parys łkaránie obaczył. PaprPan Ff4; BielSjem 40.

obaczyć według czego (1): położy ieden vcho ná bębnie/ tá m on bęben poda znak/ gdy ſie ziemiá trzęſie/ obaczy według podánia głofu z bębná one⁸⁰/ [...] iáko dáleko nieprzyaciéł iełt *BielSpr* 68v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek pytajny (3), jesli 'czy' (1)] (4): ieſli raczycie/ Skoſztowác/ á co zá łmák/ łnádnie obaczycie. *RejFig* Aa5; *GrzepGeom* I2; ktorey [saletry] łácnó łprobuie ogniem/ y obaczy ieſli w niey łoli wiele *BielSpr* 72v, 68v.

Przen [co] (1) : Bowiem ná niey [cnocie] káždy łmrod/ obaczá naprędzey. *RejZwierz* 141.

a. *Za pomocą wzroku; ujrzyć, obejrzyć, przyjrzyć się, spojrzeć; considerare Vulg, PolAnt; animadvertere Vulg, Mącz; aspicere, cernere Mącz, Cn; respicere PolAnt; noscere Modrz (448) : BierEz R4; łch kyedi vyrzal kogo ydącz, thedi hneth on zlothi na zyamyá porzuczill zathem thak yakoby on na kogo łzyá włładzili obaczil z zyemye podnyoł *LibMal* 1545/94, 1547/126; *RejKup* bb7; *GliczKsiąż* H8v; *LubPs* M3; Zdáć ſie tobie w iey łpráwách by byłá bogini/ Lecż gdy lepiej obaczyłz podobnieyłzáć k łwini. *RejWiz* 27v; *RejFig* Aa2, Bb6, Bb6v, Dd7v; *RejZwierz* 119; *BibRadz Ps* 58/5; gdy Taborſcy ku Prádze milczkiem wnocy przydybáli. Prázánie obaczywłſzy odbili ie. *BielKron* 327, 17v, 20v, 25v, 28, 59 (12); *SienLek* 119v, 125, 179; rzekł rycerz łwey żenie: nie płáčźmy áby*

krolewna nie obaczyła. *HistRzym* 32v; *RejPos* 170; ktoby chciał cicho thy rzeczy sprawnować pokiby nieprzyjaciel nie obaczył *BielSpr* 58v, 7, 27, 37, 42, 63, 67v; *KochMon* 32; *BudBib Ps* 58/4[6], *Ier* 2/10, *Am* 6/2; *Strum M, Ov, O2*; *SkarŻyw* 185; Imę łye przypatrować/ bych rychléy obaczył *PudłFr* 66; *LatHar* 151; *KolakCath Cv*; Obączcie wzgárdźciele/ y dziwuycie się *WujNT Act* 13/41 *Luc* 2/43; *SarnStat* 1130.

obaczyć kogo, co (252): *BierEz* Iv; gdy takie baba obaczy rodzenie/ ma z nienagła rękami dziecę ono nawraczać *FalZioł V* 22d, III 33a, IV 12a [2 r.], 42c, V 5v, 44v, 82; *KłosAlg D*; *RejPs* 52; *RejKup* c6v, Qv, V v, v2; posłała niektorego málarzã fwego dobrze vmiejętnego/ ktoryby pilnie obaczył fpořob y kftał Alexandrow *HistAl* L4v, K8v; kthore [chłopię] łzmyercz panfka obaczywfchi barzo plakalo *LibMal* 1551/166v, 1552/170; *GliczKsiąż* B8v, H7v, Iv; *LubPs* Nv, R4v; *ZapWar* 1558 nr 2686; *RejWiz* 40v, 176; *GroicPorz* 112; *Leop Act* 27/39; *RejFig* Dd5v; *BibRadz* *5v, *Gen* 12/12, *Iob* 6/19, *Ps* 24/19; kto może Iakobá pocżtem przełędz á obaczyć narod IzráelŃki *BielKron* 42v; Turcy gdy obaczyli náłznych wieždźanie/ wyfypali się z Miáltá ná koniech *BielKron* 315, 6, 15v, 19, 31v, 50v (56); *Obcaecare fossas in agro*, Nákrić rowy ná roli áby ych nikt nie obaczył. *Mącz* 29c, 405b [2 r.]; tháki ieść niemoże/ ciężko łpi/ cżęřto rzyga/ opuřzyłty ieřt/ bárwę ma řiną/ nád łonem má ciężkość. Ty znaki gdy obaczyřz/ możerř łye tey choroby domyřlić *SienLek* 104v, 35, 125, 170, 178v, 181v, Xxx; iż y řtrzáł leczãca kthorã gdy kto wczás obaczy tedy nie ták bárzo obrázić może. *RejAp* AA7v; ocući się Pukárzewfki/ obaczy łeb zãwityh/ y rzecze pułgębkiem/ ki diabeł/ coż mi się řtáło. *GórnDworz* S8v, Q6v, R8, S8, Bb2, Dd4; *RejPos* 35v, 60v, [105], 166v, 231; *HistLan* B4v; *RejZwierc* [78²]v, 171 [2 r.]; pořłał wodze wyborne/ y Chorãże vbrãne w prořte odzienie/ [...] áby obaczyli moc y řprãwe y połozienie wořfka Krolewfkiego. *BielSpr* 37, 15v, 19v, 20, 21v, 42v (9); ktorego řłowá [bożego] řkutku bárzo rzadko/ álbo nigdy prãwie obaczyć nie mogą. *RejPosRozpr* b3; *BudBib Iudic* 16/9, 1.Reg 26/5, *Iob* 6/19; *HistHel* C2v, C4; KIedy iuż obaczyřz do ónego řtãwu dobre wzięćie wodi/ [...] tedi Staw możerř zãczãć. *Strum* D2v, E4v, Ov, O2; *PaprPan* A3v, E2v, Lv, Q3v, Bb4v; Z řtrony myńce/ trzebã ná baczeniu mieć/ y cáyg/ y wagę/ y kftał pořpolity. Pirwfzych dwu rzecży nieledã iãko poznać [...]; tę trzecię łãcno obaczyć. *ModrzBaz* 34v, 20v; *SkarJedn* 16; Kto rzekã poczãtki/ á mieyřcã řkãd idã/ dotãd obaczył [...]? *Oczko* 9v; wřzedł ná ono mieyřce drugi wřzetecznik niewřtydliwy; y obaczywfzy żoľnierzã/ przelękl się y zãwołał: co się dzieie? z pãny się řtał mãřz? *SkarŻyw* 341; Obaczywfzy wielkie ich vbořtwo/ [...] żywił ie hoynymi iãłmuźnãmi *SkarŻyw* 413, 29, 99, 133, 202, 496; *MWilkHist* L2; Witołd tym řmieley z Litwã nãcierãiãc [!] pomieřzãnych rozerwał/ y rozgromił/ co obaczywfzy Koribut dodał koniowi ořtrog *StryjKron* 497, 6, 134, 135, 255, 305 (12); *KochPhaen* 6, 20; *WerGořc* 217, 250, 251; *WisznTr* 22; *ArtKanc* B3, E4v, D10; *PaprUp* E4; POydeř/ ázãbym Oycã mégo obaczyłã Twarz weřołã *ZawJeřt* 20, 31; *KochAp* 9; *OrzJan* 33; *WyprPl* B4; radbym obaczył pořtãwę y vrodę iego [...] radbym oğłãdał řzãty łãme y boty iego *LatHar* 192, 710, 720; obroćilem się/ ábym obaczył głos ktory mowił ze mnã. *WujNT Apoc* 1/12, *Mar* 5/32, 16/4, *Act* 11/6; pilno z dãleka vpãtruię/ [...] rychłoli wierzchy wież obaczy *WysKaz* 10; Tey litery różnořc nie owřzem mi się nie podoba, ále iey nie zřãzu kãżdy obaczyć może *JanNKar* F; *SarnStat* 1286, 1301, 1302; *KmitaSpit* A3, B4; lud gdy cię obaczy řercã mu przybędzie *CzahTr* F, A4v, C2v, K3v; *GosłCast* 66; *KlonFlis* G; *KlonWor* 52; [Cyprydo] Spuřć się nád Wilę/ obacz náłzę ziemię *SzarzRyt*

D4v, A3. [Cf też 2. *obaczyć co Leop* 3. *Reg* 10/4.] Cf *obaczyć kogo między kim; co po kim; kogo, co jakie(go); kogo, co w czym; kogo, co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym; co gdzie; »obaczyć z daleka«, »obaczyć na oko«, »sen obaczyć«.*

obaczyć kogo między kim (2): *BudBib Prov* 7/7; Gdzie obaczę płód męski grzeczny między nimi/ Ten zabię *GosłCast* 15.

obaczyć co po kim (1): Ípal ífamą zilyna za yei namowa, a obaczil tho ponych then ranyoni y íamemv zilye opowzedzial. *LibMal* 1544/88v.

obaczyć kogo, co jakie(go) [w tym: *cum part praes act* (8)] (17): *HistAl* F8v; ieilibym kogo obaczył v Sądu nieobyczajnie [...] fye zachowującego *GroicPorz* g3v; *RejFig* Ee3; Tedy Lot podniowfzy oczy íwe/ obaczył wízytki rowniny nád Iordanem/ [...] tak wilgotne/ iáko íad Páńfki *BibRadz Gen* 13/10; Kálibálfzá gdy obaczył máły lud Skánderbegow/ iął íe znich ímiać *BielKron* 245, 243, 248, 309v, 456v; *BielSpr* 45; *Strum* O4; obaczył dzyewkę íwą płáčzący *PaprPan* Gg3, I3v; *SkarŻyw* 459; obaczył tego Witenná z dziećmi ná pialku igraiącego *StryjKron* 365; *CzechEp* 41; *LatHar* 710.

obaczyć kogo, co w czym [= *wśród kogo*] (2): ktorzy obaczywífy w narodzye Kaimowym gładkye y bogáthe pánny/ one kthore yedno íami chcyeli poymowáli *GliczKsiąż* P7; *WisznTr* 22.

obaczyć co gdzie (36): *GroicPorz* g3v; Y myíz nędzna gdy v niey orzechy obaczą/ Bárzo ią więc motyką przeládowác raczą. *RejWiz* 48, 1v, 40v, 113; podniolfy íynowie Ífráelcy [!] oczy/ obaczyli zá íobą Egyphczyki *Leop Ex* 14/10, 2.*Par* 26/20; A wízedífy Krol áby ogládał íiedzące/ obaczył tám człowieká/ ktory nie miał ná íobie ízáty wefela. *BibRadz Matth* 22/11, *Deut* 23/14, *Tob* 2/10; *BielKron* 45v, 312, 379, 451; *RejAp* 184v; íz Pán obaczywífy gdzyeś blifko íiebye człowieká wierneho/ [...] powiedzyał *RejPos* 256v, 126; *BielSat* N4; Íz gdzie krzyżyk + táki obaczyfz/ Rozumiey íz to Moíkwícin wíziął. A gdzie. K.P. wyrzyfz/ tedy to przyflucha/ Krolowi íego Miłóści Polkiemu/ etc. etc. A gdy.S. obaczyfz/ to Swed ma. *KwiatOpis* A3v; *RejZwierc* 76v, 133; *BudBib* c4; kiedy obaczy Ryby w ónéy przerwie/ záwrze íe włoki álbo láfami *Strum* K4, O4, P; *BudNT przedm* a6v; *SkarŻyw* 472, 487; Iberowie Aziaticzy obaczywífy w Hispaniey [...] bogáte gory/ Kruífcem Złotym/ Srzebrnym y żeláznyym/ [...] támże ofiedli *StryjKron* 16, 472; *WisznTr* 22; *BielSjem* 41; *WujNT Matth* 22/11; *GosłCast* 15; *KlonWor* 5.

obaczyć kogo, co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym [a on (6), *zaimek pytajny* (3), *że* (2)] (11): *Leop Gen* 31/2, 2.*Mach* 4/46; *BielKron* 245, 255v; gdy obaczy nędznego człowieká á tę nędzną owieczkę íwoię/ á oná íe obládziłá od íthádá íego *RejPos* 168v, 275; obaczcie niwy íz biále íá iuz ku zniwu. *BudNT Ioann* 4/35; *PaprPan* Gg3v; obaczyfby vrodzáie pol/ co mogą rodzić/ á czego niemogą *ModrzBaz* 20v; obacz ziemię iáko ízeroka íeft/ y iáko wiele ma rzeczy dziwnych *SkarŻyw* 207, 189.

obaczyć na czym [= *na przedstawieniu graficznym*] (4): Ktorem członkam ktore známie pánuie/ ná tey figurze ínádnie obaczyć możefz. [tu *rycina z napisami*] *Goski* *; *SienLek* 35; *GrzepGeom* M4v; *BielSpr* 34v.

obaczyć w czym [= *w przedstawieniu graficznym lub w tekście*] (12): *BielKron* 6; íi íwe lekárftwo náydą w Rozdíziale/ O plwaniu krwiá/ gdzie w vkazaniu obaczyfz. *SienLek* 84; iáko w tey figurze obaczyfz nízey nápiíaney/ iáko dáleko íeden rzád od drugiego ma ítać *BielSpr* 24v, 23, 23v, 29v, 33,

33v, 34, 70v; W tych Formularzách y *Exe^mpla Ifagogyca* zaráz obaczyłz. *SarnStat* 1302; W tychtu Książkách obaczyłz rozmaíte wierfze *CzahTr* A4v.

cum (A) cum inf (6): *BibRadz Gen* 40/6; *BielKron* 86, 455v; Obaczyli tedy wyiechawłfy w pole/ wielką moc ptakow y zwierzow prędko fie rułzać *BielSpr* 37v, 40; gdy vciekaiąc do swoich łodzi przyfzli/ obaczywłfy być popalone/ y w niwecz obrocone z fráfunku [...] tám pomárli *StryjKron* 260.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (2); iż(e), że (66), zaimek pytajny (18), jesli(ż) 'czy' (10), zaimek względny (4), aby, iżby, żeby (4) – po przeczeniu (1), gdyby (1)] (103): *PatKaz II* 63; Naprzod á nawięczy małz obaczyć iakiey ieft barwy vrina *FalZioł V* [l]v, IV 31c, V [l]v, 70v, 71; *RejPs* 22; *RejJóz* D4v; *KromRozm III* B8v; obaczywłfy gdyby fie fnadż [...] nye wposcieli wkładł/ każe podłóżyć co miękyego yemu wglowy *GliczKsiąż* E5, H8, Iv; *LubPs* V2; *GroicPorz* dd4v; *RejWiz* 76, 176v; Pátrz ná páwimenth/ obácźze czyie to fą flády. *Leop Dan* 14/18, *Gen* 8/8, *Ex* 2/12, *Lev* 13/55, 14/3, *2.Reg* 11/20 (9); *UstPraw* C2, D3; *RejZwierz* 27; *BibRadz Gen* 8/8, 18/21, 39/13, *Lev* 14/48, *2.Par* 18/32, *1.Mach* 4/35, II 49c marg; *Goski* *; gdy fniey chłopie odzyenie zwlekli/ obaczyli iż niewiáltá *BielKron* 419, 20, 21, 28 [2 r.], 75, 106 (16); *Mącz* 220a, 444a; *SienLek* Xxx; *GórnDworz* T2, Y8; *GrzepGeom* D; *RejPos* 38v, 135, 162v; *HistLan* B2v; Ale gdy też obaczy iżby fie [choroba] fzyrzyć ábo zápalác chciała to iuż mocno ágáryku dokláda y korrozywami záfypuie. *RejZwierc* 78v, 176v; *BielSpr* 15v, 20, 24v, 63, 70v; poyrzy przedfię á obacz co widziłz. *BudBib* 4.*Esdr* 11/36, *Ier* 2/10, *Bar* 2/15; iefli iefzcze tám zániedbałz że nie obaczyłz/ áby Vpułth zgnił *Strum* L4, B2v, C, C3v, Kv, O2 [2 r.]; *PaprPan* Gg2; do domow ich [...] niech nágládaią: áby obaczyli iefli przeciwo ogniewi fą dobrze obwárowáne *ModrzBaz* 84, 20v; *Oczko* 8v; *SkarŻyw* 21, 98, 184, 250, 270 (10); *StryjKron* 416, 467, 477; *KochWz* 140; *WujNT przedm* 16, *Mar* 13/29, *Ioann* 6/24; *CzahTr* C2v; *KlonWor* 23; *PudłDydo* B6.

Ze zdaniem lužno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego [ano (5), a ono (2), bez wskaźnika (2), a on (1)] (10): *BielŻyw* 24; *BibRadz Ios* 23/4; *BudBib* c4; Y obaczy [mąż] á oná [żona] fynaczká vwárzyła. *SkarŻyw* 311; obaczj przez kilá ścian/ á ono w kościele zákryfyan ogień krzełze *SkarŻyw* 332, 508; obaczá náłzy/ Ano Tureckie woyłká idą iáko láłfy *StryjKron* 602, 602; *WysKaz* 5; W tym obaczá popozdze ludzie fię zbiegaią *CzahTr* E2v.

Zwroty: »obaczyć z daleka« [szyk zmienny] (2): *RejPos* 350v; Ale go Fiedur obaczył z dáleká. *KochSz* B4.

»jawnie, znacznie obaczyć« (1:1): *RejPos* 135; do flupá/ fye wróciwłfy/ tołmy znáczniéy/ że to co w ziemi było/ kámięń/ á co wzgóre/ drzewo obaczyli *Oczko* 8v.

»jednym pojźrzeniem obaczyć« (1): że iednym poyźrzeniem wnet obaczyłz/ kędy w Graeckim ieft co ináčzey *WujNT przedm* 16.

»obaczyć okiem (oczyma)« [szyk zmienny] (2): *MWilkHist* L2; Cokolwiek przed oczy fwe człowiek chce wyftáwić Y co może obáczyć fwym śmiertelnym okiem/ W rozmaitym ftworzeniu ná świecie fzerokiem. *WisznTr* 22.

»obaczyć [co] na oko« (1): Chociaz y fám przyiedzye tu w te Rułkye ftrony. Y obaczy ná oko fpráwy páná tego *PaprPan* C3.

»pirwszym wejźrzeniem obaczyć« (1): Prima inspectione animadvertit, Pirwłzym weyźrzeniem obaczył. *Mqcz* 406a.

»sam obaczyć« (3): gdy go łam obaczyłz iuż mi prawdy doznałz *PapPan* Lv; *ModrzBaz* 20v; *MWilkHist* L2.

»sen obaczyć« = *mieć jakiś sen* (1): Tákże też y łyn iego tákı fen obaczył *PapPan* Hh4.

»widząc nie obaczyć; (widząc) widzieć a nie obaczyć« (2:2): Podobno ie iuż ták Bog práwie zácımić raczył/ Aby choć iáwnie widząc/ żądny nie obaczył. *RejWiz* 171; Aby widząc widzieli á nie obaczyli [*aspicientes aspiciant et non videant*]/ á łyżząc łyżzeli á nie zrozumieli *BibRadz* Mar 4/12; *RejAp* 3; *RejPos* 338.

Zestawienie: n-loc »Pan obaczy« (*kalka hebrajskiej nazwy miejscowej*) (1): Y názwał Abráhám imię mieyfcá one⁸⁰/ Pan obaczy [*Iehovah videbit*; Pan widzi *Leop*, Iehowá wyźrzy *BudBib*]. *BibRadz* Gen 22/14.

Szeregi:»poznać i obaczyć« (1): Łácno [...] tobie poznać y obaczyć miáłto ná gorze záložone *SkarJedn* 16.

»obaczyć i ujrzyć« (1): w ktore [*prześcieradło*] pilnie pátrząc obaczyłem y vyrzałem [*considerabam et vidi*] czworonogie źiemfkie zwierzétá *WujNT Act* 11/6.

»obaczyć, (a) (u)patrzyć« [*szyk 1:1*] (2): Pan iáko záwždy zwykł [...] obrácáć fie zá káżdym kto go iedno łzukáć chce/ wnet Ewányeliťá piłze/ iż go z dáleká obaczyć á vpátrzyć raczył *RejPos* 350v; Włzelki człowiek nań pilno pátrż/ śmierć ták zránionego obáčż *ArtKanc* E4v.

»wejrzyć (a. poźrzeć, a. obeźrzeć się) a obaczyć« = *aspicere et videre* *PolAnt* (5): Then [Bóg] teraz na twe vczyłky Weirzał a obacził wżiłtky *RejKup* Qv; *BibRadz* *Thren* 3/49; Obeyrzyłz fie tedy nędzny bogaczu/ á obáčż iáka wielkość Łázárzow leży przede drzwiami twoiemi *RejPos* 162v, 126; Poyrzy z niebios á obáčż z miełzkániá świátości y wielmożności twey *BudBib* *Is* 63/15.

»widzieć i obaczyć« (1): chocia y to iáwnie widzieli y obaczyli/ czo fie przed ich oczymá działo *RejPos* 135.

W przen (3) :

Fraza: »obaczá (a. mogą obaczyć) oczy« (3): *RejPs* 22; Nád łprzećiwniki łwymi obaczá me oczy/ Iż fye tu yáwna pomťá ták ná nye przytoczy *LubPs* V2; *RejPos* 231.

Przen (9) :

obaczyć kogo, co (8): Abowiemeś ty [...] przezrzał łerce moie y obaczyłs mię zewłłąd *RejPs* 22; zda fie iem/ iż ich fideł ktore náłtroili iuż nigdy żądny obáčżyć niemoze. *RejPs* 93; Poyrzyż o Ieruzálem ku włchodu łłóńcá/ á obáčż wefele kthoreć przychodzi od Bogá twego. *BibRadz* *Bar* 4/35; Iż lud ten ktory od wiela czáłow był w ciemnołciach/ przeźrzy á obáčży łwiátość wielką. *RejPos* 209, 68v; Pirwey brud ná dułzy obáčż/ Toż potym ciáło kępáć rácz. *RejZwierc* 237v; Obáčż me łerce *GrabowSet* N2. *Cf obaczyć co czym.*

obaczyć co czym (1): miłolierdziem łwem obaczywłłfy mię/ dałz łáłkává odpowiedz żáđliwem prozbam moiem. *RejPs* 39.

Ze zdaniem dopelnieniowym (1): Trzebá wedłóg záložoney z Proroctwá Ionáłowego náuki/ obáčżyć ktora łtroná ábo część Nawy do pogrążenia przewáża. *PowodPr* 83.

Szereg: »obaczyć a ogarnąć« (1): A on [ślepy] [...] tym iefzcze więcey zá nim wołał. Tákże też ty vczyń w tey flepocie swoiey/ iellibys lam nie mogł obaczyć á ogarnąć wiara tego Mefyalfá fwego *RejPos* 68v.

α. *Jako sygnał odsyłaczowy [w imp] (3)* : * (*marg*) Obącz. G. (-) *WujNT* 489.

obacz w czym (1): iakoś też tego y wzor w Brzelkiew Biblij ná oko baczył/ a teraz iefzcze w Krakowłkiey obącz. *BudBib* cv.

obacz kogo, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Obaczzę y Kaftalioná co on o temże rozumie *BudNT* Gg3.

2. *Powziąć lub przyjąć jakiś sąd na jakiś temat: stwierdzić, dowiedzieć się, poznać; videre HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz; intellegere Miech, Vulg, PolAnt, Mącz; considerare HistAl, Vulg, Modrz; animadvertere Vulg, Mącz, Modrzy perspicere Vulg, Modrz; sentire Mącz, Calag; cognoscere Modrz, Calag; adspicere, intueri, invenire Vulg; accipere, agnoscere PolAnt; cernere, concernere, contemplari, noscere, notare Mącz; existimare, observare Modrz (1591)* : *BielŻyw* 167; *LibLeg* 11/14; *RejKup* e6v, X; *RejWiz* 173v; *OrzList* e4; Andrzej Sálomoná zá żywotá fwego imo bráthá ná kroleństwo koronował [...]. Obaczywšy Belá wyiechał do Polłki *BielKron* 300v, 15v, 21, 118, 177v, 233v (10); *Mącz* 347b; w Niemocách wšelkich/ nawięczšy znák iest z Moczú/ w kthorym są rozmaíte roznošci: iáko niżej obaczymy. *SienLek* 25; *RejPos* 68; Nád to Iezufá [ganią]/ ná ktorego/ ilem mogł obaczyć/ nawięcey fie gniewáią. *CzechRozm* 67v; *PaprPan* Bb3v; *SkarJedn* 207; Przeto/ iż tym Książkam należy/ każdy śpofób wżywánia cieplic/ krótko obaczemy: od tych zacząwšy/ których w náłzych kráióch/ nie ták częšto iáko we Włofkich/ wżywać śye ięli *Oczko* 15v; *Calag* 348b; *KochWz* 138; Którzy z mądrošcią swoią górę wylatáią/ Ci iéy/ iákom obaczył/ namniéy podczas máią. *ZawJeft* 34; *RybGęśli* C4v; *WysKaz* 33; *GosłCast* 52.

obaczyć kogo, co [= to, co się sądzi; może być zastąpione zdaniem dopełnieniowym wprowadzanym przez „że”] (1139): *ListRzeż w.* 36; *BierEz* K; a mi obacziwschi yego pokorę dalyłmi mv [...] woyewodztwo ziemie walaskiey *LibLeg* 10/65, 6/191, 10/65v, 91v, 146, 11/14, 154v; A tho wypifzemy porząd przez Capitula: To czo ku nászemu pożytkowi godnego obaczymy. *FalZioł* IV 29c, [‡]a, V 103; *FalZiołUng* V 119; *BielŻywGlab* n1b 13; *BierRozm* 25; *WróbŻołt* S6; gdy nádemną obaczą obronę twoię/ [...] máme fie zawštydziwšy będą fie kryć *RejPs* 50v, 32v, 36v, 47 [2 r.], 47v *marg*, 51v (32); *ConPiotr* 30; *SeklWyzn* 2v, c3v; *RejJóz* N7v; *LibMal* 1546/111, 1554/187; *SeklKat* Y3; Przešziedzyecz mu tego zyłku Obaczy to/ as wuczylku. *RejKup* E, Bv, b4v, g5v, h2, k6v (11); *RejKupSekl* a7v; *HistAl* F3; *MurzHist* K2 [2 r.], T3, V v; *MurzNT* 93v; *KromRozm* III 15v, K2v, M6; *MrowPieś* A4v; Iešli tám [w klasztorze] obaczę zły rząd/ Weźmiecie mię zálię śtámtąd *BielKom* G4v, A2; gdi okruthną niemilošć á nyeláłkę przeciw śobye oycá fwego Herodá obaczyli *GliczKsiąż* Gv, A3v, A4v, C2v, E7v, F7 (9); *LubPs* G, K3, M2, R3v, S4 (10); *GroicPorz* A3v, f, gg2; prawdá iŃz wšpominaćie KryŃtułá [...] iżebyšcie ty swoie śmrody y ludzkie trućiny/ od Dyablá wymyŃlone ocukrowáli/ iákoby ludzie prošci AntykryŃtuŃowej náuki nieobaczyli [*że to jest nauka antykryŃtowa*]. *KrowObr* 92, C, 2, 8v, 26v, 31v (10); Czo thám cžtác Ńzyrzey á Ńnádniey obaczyłz. *RejWiz* A8, 2, 76, 104v, 151v, 181 v; Obaczywšy Krolowa Sabá mądrošć Sálomonowę/ y dom ktory był zbudował/ [...] práwie zmartwiáłá dziwuiąc fie *Leop* 3.*Reg* 10/4; Chytry obaczywšy co złego/ Ńkryie fie *Leop*

Prov 22/3, 2.*Par* 32/2, *Iudith* 6/15, *Ps* 39/4, *Mar* 10/14, *Luc* 7/39, *VV* v; *LeszczRzecz* A3v; *RejFig* Bb5; *RejZwierz* 13, 80; gdy wżedł do Agár/ tedy oná poczęła: Co gdy obaczyła/ wzgárdziła fámá v łiebie pániá fwą. *BibRadz Gen* 16/4, I 8c marg, 53c marg, 63d marg, 186a marg, 4.*Reg* 10/16 (10); wpadł w niemoc/ obaczył śmierć fwoię *BielKron* 175v; Turek Soliman [...] obaczywfy ich godowanie zebrał woylko przyciągnął do Biłáhrodu *BielKron* 328, 3, 13, 21 [2 r.], 27, 28v (67); *Mącz* 48d, 227d, 250c, 406b, 495b; *OrzQuin* P3v, S4v; Ná ty czczé ładzele/ obáčz tákié lékárftwo/ iefli głębokość baczyfz/ mušifz tám knoth wpráwiác *SienLek* 126v, 31v, S[ss], Vuu, Xxx; *RejAp* 18, 34v; ábowiem rychley połpolicie białagłowá obaczy niebełpieczeńftwo/ niź męłżczyzná. *GórnDworz* X8v, L5, Ff5v; iáko obaczył Pan przyłzłe rozliczne błędy/ ktore miály być okołó zwiázania y rozwiázania człowieká nędznego. *RejPos* 121; Tá pánná gdy iuż obaczyła ono wypełnienie woley Páńskiey nád łobá/ wneth biegła [...] do Elżbiety fwiętey *RejPos* 303v, A6v, 2v, 9v, 28v, 30v (63); *RejPosWiecz*² 91, 92; *RejPosWiecz*³ 98 [2 r.]; *BiałKat* 46, 78v, 108v; *GrzegŚm* 10, [67]; *HistLan* C3v; Bo iáko to obaczyli Przodkowie náłzy/ ktorzy tho Kredó naboźnie y pilnie rozbieráli / ofobliwie ná trzy części tak sie dzieli *KuczKat* 9, 75, 85, 345, 385, 395 [2 r.]; *RejZwierz* A5, 4, 6, 73, 131 (9); Są dobrzy mężowie miedzy nimi/ bo częfto w potrzebách bywáią/ y obáčzy zarázem wygráná álbo przegráná bitwę *BielSpr* 66, 15, 38 [2 r.], 48, 58v, 59; *WujJud* 50, 74v, 123; *WujJudConf* 10, 191v; *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* 22, [41³], [143³]v; *BudBib* 2.*Esd*r 13/7, *Ps* 118/153; *HistHel* [A2]v; Ze godnego człowieká z niego obaczymy. *MycPrz* I A2v, [D]; *Strum* R3 [2 r.]; *BiałKaz* C4, G2v; *BudNT przedm* cv, c7v; *CzechRozm* 13, 18v, 69, 78v, 88v (25); TEEn gdy w bitwie obaczył łtrwożone Rzymiány *PapPan* Hh3, B2, D3, H2, X2v, X3 (11); *ModrzBaz* 65, 83v; *SkarJedn* 215; Co czáfu Rzymian ludzie mądrzy óbaczywfy [!] [...] *Oczko* 29v, 1v, 12; Powiedzą/ Márynus brát náłz/ niewiáltá iefł ná płci. On gdy rzecz tak niełpodziáná obaczy/ vpadł ná ziemię/ do nog fwiętey oney pánnny *SkarŻyw* 184, 70, 75, 121, 142, 147 (12); *KochTr* 22; trzy łtá ich iezdnych do Miáltá wpušciwfy bramę o nich záwárli/ tám włzytkich zaráz do iednego zbili/ drudzy obaczywfy zdráde vciekli. *StryjKron* 637, A3v, 16, 225, 270, 370 (13); Aby fię poznawfy y to odłtápienie fwe od łyná twego miłego obaczywfy/ mogł fię do ciebie náwrocić *CzechEp* 20, 6, 27, 55 [2 r.], 115, 126 (15); *CzechEpPorz* **2v; *NiemObr* 15, 46, 57, 65, 72, 78, 171; *ReszPrz* 33; *WerGošc* 261; *WerKaz* 285; *ArtKanc* N12v; *BielRozm* 6; *GórnRozm* H3, I4; *PapUp* Cv, H3v, K; kiedyby Cesarz obaczł contrarium co opinioni suae mogł by mutare sententiam *ActReg* 105, 161; *GostGosp* 16, 62, 96, 112; kędy pożytek Więtfzy obaczá/ tám chęć obracáią. *GrabowSet* Y2, K4, Rv, S3v; *KochAp* 7; *OrzJan* 22; *LatHar* 58, 67, 254, 475, 492, 511, 577; *RybGęšli* A3; áby [...] bez łłowá pózyfkáni byli/ obaczywfy czyłte w boiáźni obcowanie wálze. *WujNT* 1.*Petr* 3/2, *Mar* 2/5, s. 132, 211, 217, *Luc* 20/23 (10); *JanNKarKoch* G2; *SarnStat* *4v, 715, 751, 1057, 1286; *PowodPr* 18, 73; *CiekPotr* 8; *GostCast* 32; *SapEpit* [B2]; *KlonWor* 68. Cf *obaczyć co od kogo; co u kogo; co wedle czego; co ku komu; co na kogo; co na kim; co po czym; co przy kim; Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem luźno nawiązanym; »jako na malowaniu obaczyć«*, »żrzetelnie obaczyć«.

obaczyć kogo, co [= to, co się sądzi; może być zastąpione zdaniem dopełnieniowym wprowadzanym przez zaimek pytajny] (154): *FalZioł* V [1], 28, 42v; *WróbŻołtGlab* A5; *LibLeg* 10/95; PRóffę moy pánie áby mi raczył dáć takie baczenie ábych mogł obaczyć vftáwy rozmaite vłpráwiedliwienia twego

RejPs 177v, 93 [2 r.]; Y ktofz kiedy obaczył/ iego [*Boga*] dziwne [sprawy *RejJóz* B6v, O7v, O8, P6v; Aby them lacznyey polozenye myaſtha obaczili *LibMal* 1548/142v; *RejKup* c2v, q6, f4, t3v; wiele ich tę załoſną Hiſtorią [...] piſali/ áby i inſzy prawdę obaczyli *MurzHist* V v; *MurzNT* 31, *Matth* 9/4, 91; *KromRozm II* i4v; *MrowPieś* A4; tu mamy obaczyć prawdziwą ſповідź [*tj. na czym polega*]. *LubPs* M2 marg, B4, I, T6; *KrowObr* 52, 55, 133v, 182; *RejWiz* 8v, 192; *Leop Matth* 9/4; *BibRadz* I 16a marg, 466a marg; A gdy iuż Abráám ſyná miał ſciąć/ zawołał nań Pan Bog imieniem/ Abráámie niechay/ nie mnimay ábych ia żądał krwi ſyná twego/ ále kuſząc tobą ábych obaczył vmyſł twoy *BielKron* 13; Słuchaycie ſłowá Bożego kſiążętá Sodomſkie/ obączcie zakon Bogá náſzego ludu Gomorſki. *BielKron* 93v; gđziem tám mieſzkał kilka mieſięcy ábych ięzyká náwykł/ á obyczáie ludzkie obaczył. *BielKron* 455v, 6, 9, 116, 117v, 173, 337; *GrzegRóżn* C; *SienLek* 34v; *GórnDworz* B2v; gdy chceſz obaczyć ten wrzod á tę ránę o ktorey tu Pan wſpominać raczy/ tedy nie możeſz nic inego rozumieć/ iedno [...] grzech kthorym on [*czart*] vſtáwicznie kaſa á ſzczypie człowieká nędznego *RejPos* 326v, 29v, 33, 76v, 89, 119v (15); *RejPosWiecz*³ 98v; *BiałKat* 168v; Gdy go wiedli do Antoniulá z wielką rádofciá/ mnimáiąc że Brutulá poimáli [...]. A gdy iuż było bliſko Licinius hełmu odchylił á thwarz vkaſał y záwołał: A prawda żeſ fie omylił Antoni? [...] powiedzieli mu wſzytko co fie ſláło/ y iáko fie ten dał dobrowolnie poimáć/ á mychmy tego [= *go, tj. kim on jest*] nie obaczyli. *RejZwierc* 93, 3, 49, 50v, 161v; iż tey [sprawy *rycerskiej*] żadny nie obaczy áni náwyknie domá fiedząc *BielSpr* 37, 57v; Inádnie obaczyć możemy przyczynę/ czemu dziſieyſzych czáłow nie ták ludzye chutliwi ku ſłuchaniu ſłowá Bożego *RejPosRozpr* c4; ábyſ obaczył dobro/ á oto y to próżność. *BudBib Eccle* 2/1; *CzechRozm* 98, 126v [2 r.]; Vrząd ná to wyſádzony/ obaczywſzy vrodzay zboża/ [...] niech poſtánowi pewná liczbę wywożenia *ModrzBaz* 33v, 13v, 28, 34, 97v; *SkarJedn* 381; *Oczko* 11; Támem obaczył przyſzły czas káżdego. *KochPs* 108; Ktorá rzecz/ gdy ták ludzie/ z pilne⁸⁰ w tę rzecz wzglądania/ ták iáko fię námieniá obaczá/ tedy dopiero do wtorey porządnie przyſtępowáć máią. *CzechEp* 233, 104, 124, 232, 370; *ReszPrz* 58; Potym Pan BOg gdy obaczył ich záchowanie w tym/ [...] záwždy był przychylnym. *ArtKanc* Nllv, Kll; iáko potrzebá obaczyć wprzod chorobę niſz lekárſtwá ná nię ſzukáć *Phil* D3; *SarnStat* 340, 397, 488, 667, 691; *CzahTr* Ev. Cf *obaczyć kogo, co jakie(go); kogo, co (kim) jakim; kogo, co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym; »obaczyć cale«, »dowodnie obaczyć«.*

obaczyć co od kogo (1): Potym náſzy Polacy od nich obaczyli ich [sprawę] ſłużąc s nimi *BielSpr* 10.

obaczyć co u kogo (2): Láčnoć to obaczyć v wiele ich/ [...] ktorzi áby napełnili żądze ſwe/ ſmieią y lud łupić *ModrzBaz* 22v; *BielRozm* 6.

obaczyć co wedle czego (1): wedle Stawku tho obaczyć możeſz *Strum* O4v.

obaczyć co ku komu (1): przepuſcić raczyſz Gdy ſ proſtoty nie ſchući/ czo ku mnie obaczyſz *RejJóz* C2v.

obaczyć kogo, co jakie(go) (25): *RejJóz* C4; *Diar* 55; *LubPs* Yv; *KrowObr* 128; *Leop Deut* 25/1; gdy go [*Benedykta IX*] Rzymiáne obaczyli łácomego á nieuczzonego y niegodnego ná ten ſtolec/ wyrzucili go precz *BielKron* 176v; Náznáczył był ná ſwe mieyſce Dymitrá/ ále obaczywſzy go nie ſwoich obyczáiw/ wládził go do więzyenia *BielKron* 404, 119v, 129v, 163v, 244v, 323v, 338, 378; gdy nas s táką pilnoſciá á s takim ſercem będzie obaczyć raczył/ [...] iuż nam wſzytki ine rzeczy y ku żywnoſciam náſzym y ku inym potrzebám náſzym/ záwždy inádniey przypadáć będą. *RejPos*

216v, 319; *RejZwierc* 40v, 83; Iż was śprawnie y mężne obaczono w polu. *PaprPan* V v, A2, V2v, X, Ff4; *CzechEp* 38; *CzahTr* K3.

obaczyć co na kogo (1): gdi nan kradzyełz thą obaczono onich [*lege: onych*] [...] odbyezal. *LibMal* 1551/159.

obaczyć kogo, co (kim) jakim (3): ná ten czás kázde stworzenie obaczy á wyznawác mie będye prawdziwym Bogyem *RejPosWstaw* [21³]v; Záráz go po doftátktu godnym obaczyli. *PaprPan* Dd2v, X4.

obaczyć co na kim [= że ktoś ma coś, tj. jest jakiś] (1): ieflis przez takowy czas namnie ktorey wady kiedy nie obaczył *BielŻyw* 167.

obaczyć co po czym [= na podstawie czegoś] (4): Nálezi ie trzeciego dnia á oni obádwa vmárli. Y obaczyli to potym [...] / iż oni ich bogowie ná on czás śmierć łobie zá nawiętfze dobro [...] poczytáli. *RejZwierc* 169; *BielSpr* 15; *PaprPan* Dd2v; żebyś temu tym więtfzą dał wiarę, Iednę rzecz, po ktorey to obaczyłz, powiemci. *CiekPotr* 8.

obaczyć co przy kim (1): Wzdyc byli iáką godność/ przy nim obaczyli. *RejZwierc* 88.

obaczyć kogo, co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym [*zaimek pytajny* (13), *iż* (10), *iżby* (1)] (24): *LibLeg* 6/190v; *MiechGlab* 60; Obáčz iedno śprzećiwniki moie iáko ich wiele ktorzy ná to czekáią/ áby główną nienawifcią mogli mię iáko kolwiek zátráćić. *RejPs* 36v; *MurzNT Matth* 6/28; *ZapWar* 1553 nr 2685; Obáčzmy źwyerzétá co czynią zá śwym płodem *GliczKsiąż* C8v; *GroicPorz* A4; *KrowObr* 184v; Potym obaczył Bog śprawy ich/ iż fię oni náwroćili od śwey złey drogi *BibRadz Ion* 3/10, I lc marg; Gdy iá [*żółtą niemoc*] thedy obaczyłz/ iż fye záczyzna/ niechay chory onego dnia nie ije áni pije *SienLek* 90; ták iáko tho y Auguťtin święty śzyroko o śwym piśmie nápiśal/ y iálnie ie odmieniał gdzie co obaczył iżby fie s ftáremi piśmy nie zgadzáło. *RejAp* 196v; *RejPos* 123v, 165v; *RejZwierc* 124, 124v; *BielSpr* 15; *RejPosRozpr* c4; *BudBib* 2.Mach 7/17; fámi tylko náfze [czasy] obáčzyć nam dádzá/ thenže gwáiak/ też Sálfę/ iáko z róźnych miar/ choć fá niedawniuchne/ dáwáćiefmy zwyłki *Oczko* 2; *SkarŻyw* A5v; *CzechEp* 321; *CzahTr* D, [D2].

obaczyć do kogo [*w tym: co* (6), *ze zdaniem dopełnieniowym* (1)] (7): *BielKron* 411, 419; *RejPos* 325; gdy iuż kto [...] śpráwuie fie cnothą á rozumem w kázdym rośtropnym pośtępku śwoim/ á iż to ludzie do niego obaczá/ iuż fie będzie kázdy ćińnął do przyiáźni [...] iego. *RejZwierc* 21; *BielSpr* 3v; áby oni niebożétá [...] mogli to do fiebie y do śwych Rábinów obáčzyć/ iż też ludzmi fá *CzechRozm* 69v, 205v.

obaczyć z kogo [= z czyich słów i postępowania, też od kogoś], *z czego* [*zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym*] (111): *PatKaz III* 151v; Lecz obiers śtanu kázdego Po iednemu przednieifego. Stych panie śnadnie obaczys Ieśly iuż świat karać raczys. *RejKup* b6, d3v; *RejKupSekl* a5, a7v; *MurzNT* 38v, 93v; *KromRozm III* K2v; *GliczKsiąż* H3v; *GroicPorz* A3v; Iuż tedy śtych świádeśtw piśmá Świętego/ mozełz obatzyć/ iż Obrázow nie rofkazał/ áni Bog/ áni Święći Apośtołowie *KrowObr* 112v, 33, 36, 41v, 43, 88 [2 r.] (14); Wiem żeś wiele obaczył s towarzyfzámego/ Pocźćiwemu śtanowi co iefł przyfłoynego. *RejWiz* 9v; iákom obaczył z biegow niebiefkich [...] iż wźemu świátu pánować będzim *BielKron* 255; *SienLek* 32, 35, S[ss], T[tt], Xxx; *GórnDworz* V4v; obaczywłzy w nim s powieści brátá iego iuż zácżétą mocnie w nim wiarę iego/ powiedzýał mu *RejPos* 276, 25v, 35v, 45,

195v, 199v (12); *RejPosWiecz*² 92, 93v; *RejPosWiecz*³ [97]; *BiałKat* 78v, 136, 220v, 271; *KuczbKat* 75; *RejZwierc* 155v, 267v; *WujJud* 74v, 160v; *RejPosWstaw* 110v, [143⁴]v; A iż ták ieft/ możelz to obaczyc zCyprianá y z Hiláriuá/ Bo ci obá/ gdzie to mieyfce przywodzą/ żadney zmienki Bogá nieczynią. *BudNT* li8v; *CzechRozm* 13, 18v, 38, 84v, 93 (11); *ModrzBaz* 75; *SkarJedn* 194; obaczyfz z tych żywotow co święci przy wierze czynili *SkarŻyw* A4, 82; *StryjKron* A3v, 16; *CzechEp* 24, 29, 55 [2 r.], 85, 112 (14); *NiemObr* 15, 21, 71, 83, 122, 172, 173; *WerGośc* 256; *WerKaz* 285; *KochWr* 33; *ActReg* 60; Vrzędnik y gofpodarz káždy/ co z experyencyey obaczy/ może też tu przypilác *GostGosp* 16; Z tego mieyfca obaczyć możemy/ iż fprawiedliwość náfzá w Chriftušie ieft rzecz iftotnie w nas będąca *WujNT* 702, *przedm* 24, 26, s. 655, 777; *SarnStat* 715, 751, 1057; *SkarKaz* 633b.

obaczyć przez co (3): *BielKron* 117v, 300; Prawdác ieft/ żeć y przez te rzeczy ftworzone możem poniekađ dobroć y mądrość miłego Bogá obaczyć *WujJud* 50.

obaczyć na kim [= *na czym przykładzie; ze zdaniem dopełnieniowym*] (2): Iáko y thu obaczyć możelz ná tym fmetnym kfiążęciu káplánfkim/ iż Ewányelistá piŕze/ iż padł przed nogámi Pánfkimi *RejPos* 255v, 316.

obaczyć o czym (2): O czym też wyfzley wnetze fzerzey obaczyfz. *StryjKron* 76, 16.

obaczyć po kim [*w tym: co* (8), *ze zdaniem dopełnieniowym* (2)] (10): *LibLeg* 10/97; Iefzczem żadney chytrofcí po fwym [ŕudze] nie obaczył *RejJóz* G4; Namawyal abi [...] polozenye zyemye ym okazowal. Thak czynyąez yakobi ŕchpiegierftwa ponich nyeobaczono. *LibMal* 1548/142; A gdy to tak fprawicz raczijŕ Potem podrugych obaczijŕ Iefli jem to k myfli będzie *RejKup* p2; IEden brode fárbowal/ [...] Philip krol Mácedonŕki obaczył to po nim. *RejZwierz* 2v; *RejAp* [Ff5]v; gdy ŕie potym [*Maryja*] do domu zwrociłá/ będąc iuż znácznie brzemienná/ Iozeff ŕkoro to po niey obaczył [...] *CzechRozm* 161; *PaprPan* O, R4; obaczylibychmy to po fludze ktorym że ŕię kuflem częfto báwi *WerGośc* 261.

obaczyć w kim, w czym [= *że ktoś, coś ...; w tym: co* (49), *ze zdaniem dopełnieniowym* (2)] (51): *WróbŻółt* 118/18; *RejJóz* E; Paweł obaczył niedobrą nauke wKupczu *RejKup* p8v, x7v; *BielKom* D8; *LubPs* R6v, hh6v; Kthorym flowom/ gdy ŕie ktho chce pilnie przypátrzyć/ Inádnie może wnich iad tego Węzá chytrego obátzyć *KrowObr* 208v; *RejWiz* 137v; *Leop Ps* 65/18; Słyfząc to [ŕqd Salomona] lud poŕpolidy/ obaczył w nim mądrość Boŕká *BielKron* 76v, 93; *Prot* A4; *SienLek* Vuu; Iefli też iáki przyrodzony á nieŕzkodliwy niedofthátek w przyiacielu obaczy/ áby gi ćirpiál *Górndworz* M3, Dd3v; Obaczymy też w Pánie Kriftuŕie przykád miłości przeciwko narodowi ludzkiemu *RejPos* 44v, 43, 101, 202, 245v, 276 (9); iefliżeŕ co w ŕobie obaczył/ [...] coby ŕie miało iáko obłákác od poćiwey przyŕtoynoŕci twoiey *RejZwierc* 267, A6, 4, 42 [2 r.], 73, 73v (10); Ktorzy niektore fproŕnoŕci y zbytki w Rzymfkim Koŕciele obaczyli. *WujJudConf* 7v; *CzechRozm* 1v; *PaprPan* Hh; Lecż też y to w niektorych obaczono/ iż nie ták cudza omyłká/ [...] ále zazdroŕc dáwa iym do roŕtyrkow droge. *ModrzBaz* 65, 5v; *SkarŻyw* 411; *CzechEp* 227; zem też to w nich obaczył iż ŕię zlobá bárzo częfto nie zgadzáią. *CzechEpPORz* **2v; *ReszPrz* 63; Ieft záŕ drugie też mieyfce/ do ktorego męzowie niepoŕŕufzne á nie vcćiwe żony ŕwe wpráwuiá/ [...] ták dłuگو ie chowáią/ áż popráwe w w [!] nich obaczá *ReszHoz* 131; *ReszList* 167; *WerKaz* 299; *GrabowSet* K4; Tám obaczyfz krewkoŕc ludzká w Apoŕtolech: obłude y zdráde w Iudaŕzu: pochlepŕtwo w fludze Annaŕzowym: niewdzięcznoŕc w

Zydziech: zawifną złość/ y potwarz częstą w Bifkupiech *LatHar* 262, [+10]v, 680; *CzahTr* A4v; *SapEpit* [B2].

obaczyć w kim, w czym [= w tekście a. na przykładzie czegoś, czymś] (29): Pan Chrístus [...] wczł nas proflíc rzeczy duńnych/ y cieielnych tak iako tu obaczym wtey modlitwie ktorą zowiem pacierz. *SeklKat* Sv; Naydzieś panfkie miłofyerdzie jego Obácijs to wtych łterech ołobách *RejKup* o2; *GliczKsiąż* O8; *BibRadz* I 113d *marg*; gdzye flupy kámienne Herkules poftáwił/ iáko w Kozmografíey káždy obaczy. *BielKron* 75v, 80, 438 [3 r.]; *GrzegRóżn* Iv; *GórnDworz* Ff5v; *RejPos* 30v, 34v, 68; Co áby się iáfniéy okazało/ w łtworzeniu człowieká obaczyć możefz lepiéy. *BiałKat* 108v, 46, 123v; *KuczbKat* 125; Iáfnie to w káżdym rzemiefle á ćwíczeniu obaczyć możemy/ że nád dobre przykłády nic nie bywa skuteczniefzego *RejPosWstaw* [41²], 22, [41²]v, [143²], [143³]v; *CzechRozm* A3, 128; y nízey teź o tym w wywodzie narodu Rułkiego z pewnych dowodow náłzych obaczyłz. *StryjKron* 16; *CzechEp* 370; *LatHar* 6, 475, 577.

obaczyć skąd [w tym: stąd (66), skąd (16), stamtąd (2), gdzie (1)] (85): *SeklKat* A4v, Y4; *MurzNT* 91; *GliczKsiąż* 13v, P5v; A batyflz/ iákás tu prawdę nápiłaf? koźdy iuflz może ftąd obátzyć/ z iáką pilnością piłmo Święte tzytácie *KrowObr* 224, 9, 10, 11, 15v, 16 (39); *RejWiz* 120v; *Leop Soph* 1 *arg*; Adam wedle fwey poźádlíwości niepoymował łobie żony/ ále iá wziął od Bogá/ gđzie obaczyć mamy fwiątobliwofc małżeńftwá *BibRadz* I 2b *marg*, I 16a *marg*; *OrzRozm* K2; *BielKron* 183, 268; *GrzegRóżn* D4v; *GórnDworz* C4, V4; *RejPos* 43; *KuczbKat* 115; *WujJud* 194v; *RejPosRozpr* c3; *RejPosWstaw* [21²], 44, [143²]v; *BudNT przedm* c4; *CzechRozm* 37, 88v, 173, 184, 185, 218; *SkarJedn* 7; odflýlam káźdego [...] do przeczytánia opíłanego żywotá Frederiká 2. Celárzá [...]. Przecíw ktoremu iáko fię wiernie po Papiefku práwie [*papieź*] záchował/ káždy łácno obaczyć z támtąd może. *CzechEp* 400, 94, 213, 331, 337; *NiemObr* 37, 57; *ReszPrz* 21, 33; niektore z tych rzeczy przypomnię/ łkąd [...] Kátholicy obaczyć będą mogli/ iáko fię ći zwodnicy w łwoich poftępkách obchodzą *ReszList* 156; *GórnRozm* A4v; *ActReg* 161; *WujNT* 108, 417; *SarnStat* 488; *PowodPr* 28.

cum A cum inf (44): *HistAl* F2, H7v; *Leop Num* 32/1, *Deut* 25/1, *Eccle* 4/4; ktore obaczą Sędzyowie chwalić Słóńce/ Miefiąc/ Gwiazdy/ Ogień/ y ine rzeczy/ kámieñmi go vkámionuycie *BielKron* 44; gdy go Krol obaczył z Ecygierem porozumienie mieć/ dał go do więzyenia ná Kowno *BielKron* 391, 31, 80, 128v, 132, 176v (17); *Mącz* 237a; *OrzQuin* I3; *RejPos* 33v, 120v, 205, 319, 330 [2 r.], 349v; *GrzegŚm* 17; *BielSpr* 43v; *WujJud* 160v; *RejPosWstaw* 42; *CzechRozm* 136 [2 r.], 164v; ktore obaczą być do roboty godne/ niech ie przymuflzáią robić. *ModrzBaz* 37v, 137; *StryjKron* 15, 732; *ZawJeft* 25; *LatHar* 493.

obaczyć miedzy kim, cum inf (konstrukcja analogiczna do A cum inf z inną formą na miejscu A) (1): gdy tedy miedzy łwemi poddánemi w Lipłku/ obaczył Luterowę náukę przyimowác/ rofkazał áby wflzytcy według łtáre⁸⁰ zwyczáiá páńkfie ćiáło przyimowáli *BielKron* 211v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami i odpowiednikami: to (146); iż(e), że (417), zaimek pytajny (281), jeśli(by), li 'czy' (37), jako 'że' (13), iżby, żeby, aby (12) — po przeczeniu (3), zaimek względny (3); iż + sb bez orzeczenia = że to jest ktoś a. coś] (760): *PatKaz* I 13v; *PatKaz* III 151v; *FalZioł* V 96; *BielŻyw* 75. 113, 147; *MiechGlab* 36; *KlerWes* A2v; thą [*lege*: tam] bendancz mozełch wyelye obaczicz czego mi thv nyewyemi *LibLeg* 11/174v. 7/41, 10/145v, 11/170v; rozważywłfy

dziwne sprawy iego inądnie to każdy obaczy iakiey wielmożności godno święte imię iego *RejPs* 202, 29, 49v, 68, 87, 115 (13); *RejJóz* Dv, D2, O8v; *SeklKat* A6, F, I4, Xv, Y4, Z4; *RejRozm* 400, 403, 407; *RejKup* Bv, b6, b7v, c3, c5v (17); *RejKupSekl* a7; *KromRozm I* G2; Poczekai nędzniku mało/ wnet obaczyłz coś wczynił *MurzHist* D2v, H4v; *MurzNT Matth* 2/16, k. 18v, 38v, 101 marg, 116, *Matth* 27/24; *KromRozm III* G6v; A oni obaczyć tego nie mogą, aby już to [...] uspokojenie za tymi kondycjami być mogło *Diar* 55, 55 [3 r.], 61, 71, 87; *DiarDop* 108, 112, 114; *BielKom* E2v; *GliczKsiąż* A2, C, F4, H3v, H8 (9); obaczył Pan gdy byli w trapyenyu w frogości/ Ze lye k nyemu wcyekali w ferdeczney gorzkości *LubPs* Y3v, A3, A3v, B4, B4v, D2v marg, Gv, I2; *GroicPorz* C, v3, q2; thy księgi moje/ thobie pánie moy połyłam/ abys ie przetzetł y obatzyłeś/ iáko y kiedy fię Antykryft/ ná przeciwko Bogu żywemu podwyłłzył *KrowObr* C, A4v, B2, C2v, 6, 6v (87); Bo poftawká obłudna sílá ludzi zwiedzye/ Nie wżytkiego obaczyłz s czym kto ná plác iedzye. *RejWiz* 76, A6, A8v, 9v [2 r.], 11v, 45 (19); będziemyli wiedzieć że go piłał Lukałz co był lekarzem/ [...] obaczemy zaráz/ że tám wśyftkie fłowá/ íá lekárstwem duśse chorey. *Leop* *B4v, *Deut* 25/2, *Ruth* 3/18, 1.*Reg* 31/7, 2.*Par* 13/14, 32/2 (10); Pánie Boże day wam wżem/ ábyście obaczyli wczás/ ku iákiemu vpadku przywiedli Polkę ci bálámutowie. *OrzList* g4v, d4, e4, h; *UstPraw* E2; *RejZwierz* 14, 28v, 36v; Obaczyć mamy iż cokolwiek tho o tym domu powiedziano że fię to ftofuie ná Kryftuía. *BibRadz I* 238c marg, *2v, *Ex* 6/1, *Deut* 4/39, I 113d marg, 4.*Reg* 10/23 (12); *OrzRozm* K2; coś widzyála? Oná rzekła/ mężá ftárego w kápłáńskim vbiorze. Obaczył Saul iż Sámuelá *BielKron* 67v, 11, 14v, 26, 42v, 56v (48); *GrzegRóżn* C3, D4v [2 r.], F2, G4, Hv, Iv, N3; *Mącz* 61d, 75b, 264d, 407c, d (8); *Prot* C3v; Ale gdy go [*Syna Bożego*] porownywaia z Oycem/ thu dopiero obaczyłz że bład *SarnUzn* H4, C8v, D6v; *SienLek* 35, 112v, 133v, 158, 163v, 167, Vuu3; *LeovPrzep* G3v; *RejAp* BB6v, CCv, 3v, 35, 145, 146v; przyiáda y ci/ obaczá że błażeństvo/ iáda tákiez ná zad *Górndworz* S6, C4, D4, D5v, Q8v, S5 (11); iedno ták zgoła á po prósthu wciekły fię do rozumu fwego/ inądnie to każdy obaczyć może/ co iest lepiej wczynić. *RejPos* 315v, 2v, 3, 4, 4v, 7 (110); *RejPosWiecz*² 91, 93, 93v; *RejPosWiecz*³ [97], 98v, 99; *BiałKat* 58, 88v, 123v [2 r.], 181, 196 (10); *GrzegŚm* 57; *KuczbKat* 5, 75, 80, 115, 125 (10); *RejZwierc* 1v, 3v, 10 [2 r.], 18, 24 (33); *BielSpr* 1v, 22v, 44, 65v, 76; Ielli to prawdá/ obaczým potym. *WujJud* 8v, A6v, B2, 10, 12v, 44 (9); *WujJudConf* 84v, 191v; *RejPosRozpr* b3, c2, c3; *RejPosWstaw* [21²], [41²], [41²]v, [41⁴]v, 42 (13); *BudBib* bv, cv, *Iudic* 16/5, 1.*Reg* 26/3, 1.*Par* 21/28 (12); *HistHel* [A2]v; *MycPrz* I [D]; *Strum* R4; *BiałKaz* B, I; *BudNT przedm* c3, c7, *Gal* 2/14, Ii8v; *CzechRozm* A3, 18v, 37, 38, 52v (18); *Paprpán* X4v; *ModrzBaz* 5v, 37, 55v, 65, 75, 131v; Y obaczył/ długo ie [*księgi*] y pilnie czytáiąc: y ftofuiać iedno z drugim/ iż przy Láćinłkim kościele prawdá *SkarJedn* 264, A5, 7, 36, 325, 337, 338, 356; *Oczko* 12; ieśli obaczę żeby Biskupi iacykolwiek/ nád poştánowienie oycow świętych czynili: znimi żadney ípołeczności y złączenia mieć nie będe *SkarŻyw* 520, A3v, A4, 14, 82, 86 (16); co obaczywłzy Sláchtá Rułka/ ífz fię tiranłko z Brátem obchodzi/ wnet fię wlyfcy zbuntowáli *StryjKron* 180, 395, 442, 672; Bo to y żak ízkolny może obaczyć/ iż to nie k rzeczy ten wykład *CzechEp* 152, 5, 24, 55, 64, 85 (38); *CzechEpPORz* *3 [2 r.], *4v, **2v; Ale y to trzebá obaczyć/ iáko nieprawdá iedna drugá wytyka *NiemObr* 53, 15, 21, 35, 37, 38 (35); *ReszPrz* 21, 34, 67, 75; *ReszHoz* 127, 132, 133; *ReszList* 155, 156, 184; *WerGośc* 243, 256, 261; *WerKaz* 291; *WisznTr* 12; *BielSjem* 4; bo tá [*Wenus*] obaczyála/

Ze Iowifz w vpominku złotym/ vtáióny Miał mieć befpieczny przyftęp *KochPieś* 36; *ArtKanc* D8v; *GórnRozm* A4v, Nv; Obaczyfz iże/ oni z pychą fwoią Grą będą twoią. *KmitaPsal* A2v; *KochWr* 25, 33; *ZawJeft* 9, 26; *ActReg* 50, 52, 60, 80, 104; *GostGosp* 62; *GrochKal* 14; *KochAp* 8; *OrzJan* 6, 57; *LatHar* 22, 456, 623, 682; *WujNT przedm* 7, 11, 18, 24, 26 (13); *WysKaz* 15, 16, 20; *SarnStat* *3v, 550, 573, 667, 1057; *ZapMaz II G* 97/90; *PowodPr* 28 [2 r.]; *SkarKaz* 204a, 484a, 519a, 607a, 633b, 634b; *VotSzl* Bv; *CiekPotr* 16, 64; Rrzućiwfzy [!] okiem przed fię á potym zás záfie/ Obaczyfz co zá ludzie náftáli w tym czáfie. *CzahTr* D, E, H4; *PaxLiz* B2; *SkarKazSej* 683a; *KlonWor* 23; *PudłDydo* A3v.

Ze zdaniem lužno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego [w tym z zapowiednikiem: to (1); bez spójnika (5), ano (2), a ono (1)] (8): *RejKup* n5v; Wieręc będzie nie dobrze/ potym obaczymy. *RejZwierz* 100v; *BielKron* 79; *SienLek* 97v; zaráz to obaczyfz fláchtę gniewác lichu *PaprPan* F2; gdy by obaczyli/ áno ich dobre^{mv} mnińmáníu kto co włącza *ModrzBaz* 73; Mniemałem z przodku/ żeby ci fektarze [...] potáiemnie fchadzki/ y bezbozeńftwá fwoie odpráwowáli/ áliciem obaczył/ á ono [...] iáwnie fię tám náfládowncy ich zgromadzáli *NiemObr* 22; *GostCast* 31.

W połączeniu szeregowym (1): TO iuz małz o pokorze Papieżá Rzymfkiego/ ktora iáko fię zgadza z pokorá P. Kryftułowá/ koždy wierny [...] obátzyć może/ poznac y rosłędzić. *KrowObr* 37.

Fraza: »každy, wszelki obaczy (a. obaczyć może)« [w tym: każdy + sb (22)] [szyk zmienny] (165:2): Gdziez więc wfzelki obaczić może požitek kxiázek tych *BielŻywGlab* n1b 13; *WróbŻółtGlab* A5; *RejPs* 202; *SeklKat* I4, Y4; *RejKup* c3; *KromRozm III* I5v; *DiarDop* 112; *GliczKsiąz* C, E7v; *LubPs* A3v, B4, Gv, cc4; *GroicPorz* gg2; iżby koždy wierny tym fńadniey mógł wáfze guflenie obátzyć/ przeto Cerymoriie wáfze wypifzę *KrowObr* 100v, A4v, B2, 6v, 9, 11 (45); *RejWiz* A8v; *Leop Soph* 1 arg; *BibRadz I* 16a marg, 113d marg, 353v; *BielKron* 75v, 112, 211v, 213, 307; *GrzegRóżn* D4v; *SarnUzn* C8v; *RejAp* 35, 146v; *GórnDworz* V4v, Ff2; *RejPos* 19v, 25, 26v, 132, 165v (18); *RejPosWiecz*² 91; *BiałKat* 271; *KuczbKat* 5, 80; *RejZwierz* 1v, 3v, 49, 72, 154, 188v, 194; *BielSpr* 57v; *WujJud* 132v, 160v, 194v; *WujJudConf* 84v; *RejPosRozpr* c3, c4; *RejPosWstaw* [143⁴]v; *BiałKaz* G2v; *CzechRozm* 38, 126v, 179, 199, 202; *ModrzBaz* 131v; *SkarJedn* 194, 325; *StryjKron* 270; *CzechEp* 24, 85, 96, 104, 108 (26); To ieft prawdziwe wyrozumienie mieyfćá tego/ co káždy obaczy/ gdy fię flowom Apoftolfkim [...] przypátrzy. *NiemObr* 46, 37, 57 [2 r.], 124, 125, 172; *WerGość* 243; *GostGosp* 96; *LatHar* 511; *WujNT* 777; *WysKaz* 15; *SarnStat*, *4v, 667 [2 r.], 1057 [2 r.]; *PowodPr* 18.

Zwroty: »[co] obaczyć cale« (1): że iey [prawdy zbawiennej] [...] obaczyć iefzcze cále iáko przyftoi do końcá nie mogá. *CzechEp* 9.

»dobrze, prawie, wláśnie obaczyć« = *recte considerare HistAl*; *lynceis oculis contemplari Mącz*; *bene perspectare Modrz* [szyk zmienny] (24:4:2): *PatKaz I* 13v; *BielŻyw* 113; chcemyli prawie obaczyć, poznamy iż wiatr ieft potrzebnieyfzy człowieczemu żywotu *GlabGad* F4v; *RejKup* p3; *HistAl* K2; *MurzHist* K2; *BielKom* E2v; *GliczKsiąz*, C2v; iżebyś ty rzetzy mógł tym lepiey obátzyć: Vkażę naprzód fkąd y kiedy fię Mnińfzy wfztzęli *KrowObr* 133v, 2; *RejWiz* 9v, 57v; POLak nád wfze narody/ ieft w tym ofobnieyfzy/ Iż [...] Poftáwá y vbiorem káždemu vgodzi. Wnet to wláśnie obaczyfz/ s tego Słupeckiego *RejZwierz* 80; *BielKron* 337; *Mącz* 202a; *GórnDworz* D4; *RejPos* 266; *BiałKat* 108v; *KuczbKat* 395; *GrzegŚm* 10; *RejZwierz* 10, 49; *BielSpr* 76; Ták ieft iáko mowifz y dobrzes to obaczył *CzechRozm* 149v; *ModrzBaz* 97v; *SkarŻyw* 261; *BielSjem* 4; *SarnStat* 691; *CzahTr* Ev, L.

»dowodnie [co] obaczyć« (1): zebis dowodniei wżitko obatzela/ Krotko tztai iak zdawna Krole tve [cnota] cwtzela. *PaprUp* A3v.

»jaśnie obaczyć« (12): *KromRozm I* G2; *KromRozm III* I5v; *KrowObr* 2; *RejPos* 45, 256, 312v, 313v; *RejPosWiecz²* 93v; *RejPosRozpr* c3; iż też y dzyatki bywają obdárzone Duchem świętym/ iáko to w Ianie s. iáśnie obaczyć możemy *RejPosWstaw* [41³], [21²], 110v.

»jawnie obaczyć« (5): *RejPos* 312v; *RejPosWiecz²* 93v; *WujJudConf* 84v; *RejPosWstaw* 110v; iáko to y z Przywileiów/ które w Skárbie náłzym łą/ iáwnie káždy obaczyć może *SarnStat* 1057.

»[co] jako na malowaniu obaczyć« (1): że łzátan oto fię łtára/ [...] áby iednego y prawdziwego Bogá Oycá z iego iednorodzonem Synem zniłczył/ [...] co tu iáko na málowániu łácwie obaczyć. *GrzegRóżn* G4.

»na oko obaczyć« [szyk zmienny] (4): *MurzHist* K2; *LubPs* Gv; *KrowObr* 137; iużci to káždy/ kto czytał pierwłze kšíáżki [...]/ ná oko obáczyć mogł. *CzechEp* 187.

»pewnie obaczyć« [szyk zmienny] (4): *BielKron* 332; *RejPos* 288; tedy fie iedno przypátrzymy łpráwie y poštáwie iego/ tedy tho pewnie obáczymy iż tho pan nie bárzo dobry muśi być. *RejZwierc* 75; *SarnStat* 1057.

»pilnie (a. pilno), z pilnością obaczyć« (5:2): *FalZioł* V 103; *MiechGlab* 36; iż to chce pilnie obaczyć przecz Pan łzczęści złośnikom *BibRadz* I 471a marg; *RejPosWiecz²* 93; *RejPosWstaw* [41⁴]v, [143³]; náznáczyłfmy niktóre [!] z Rad náłzych/ Którzy pilnie obaczyć máią [*diligenter inspicerent JanStat* 73] łpofób cęł *SarnStat* 397.

»przedtym, wprzod obaczyć« = *przewidzieć; praecipere cogitatione, prospicere ante, providere* Mącz; *videre animo Calag* [szyk zmienny] (3:1): *Praecipere cogitatione, Przeyźrzeć/ Obaczyć* przed tym. *Mącz* 36c, 406b, 495b; *Calag* 598a.

»rozumem (a. wyrozumieniem) obaczyć« (2): pewnymem wyrozumieniem to obaczył/ iáko pan bog wwyłfył pomázáncá łwe⁶⁰ *RejPs* 29; *KuczbKat* 80.

»sam obaczyć« [szyk zmienny] (14): *LibLeg* 11/170v; *RejKup* g5v, dd8v; *LubPs* G; *RejZwierc* 267; *WujJud* B2; włzák to y łam obaczyć możelz/ gdy pilno czytác będziefz *CzechRozm* 106v, 93, 109v, 204, 260v; żebyś ty łam mogł obáczyć [*te ipsum inspicere posse*] włáłność rzeczy tey o ktorą grá idzie *ModrzBaz* 13v; *WysKaz* 16; *CzahTr* L.

»słusznie obaczyć« (3): *RejWiz* 134; Dopułzczał thego łád obiémá łtronam do kilá rázow czynić/ áby łłufznie obaczyli rzecz ich *BielKron* 9; *RejPos* 199v.

»źrzetelnie obaczyć [co]« (1): áby wálzá Naiáśnieyłza C.M. tym źrzetelniey y pewniey obáczyć raczył/ the łzczerą [...] przyiaźń/ ktorą I.C.I. ku wálzey C.I. ma *BielKron* 332.

»jako w(e) źwierciedle obaczyć« (2): Ma ty kxiałki pylnoczitać [...]. Naczym iego zbawienie nalezy/ to iako w łwierciedle obaczy. *SeklKat* A6; *CzechEp* 164.

Szeregi: »domyślic się i obaczyć« (1): áby fie ludzie niedomyłfili y nieobatzyli wálzego bluznierftwá *KrowObr* 170.

»rozumem dosiáć ani obaczyć« (1): Częgo nikh rozumem dofyacz Niemoże ani obáczicz *RejKup* f4.

»obaczyć i (a) dowiedzieć się« [szyk 1:1] (2): Dowiedźcie się a obaczcie [Scrutamini et videte] ielli że niemáż kogo miedzy wámi z łług Pańfkich chybá fámi chwalcy Bááłowi. *BibRadz 4.Reg 10/23; NiemObr 78.*

»obaczyć a doznać« (1): iżeś to iuż práwie obaczyłá/ á doznała tego z Duchá fwiętego/ iż fie tho iuż wfzyłtko miało wypełnić w they fwiętey pánnie *RejPos 305v.*

»obaczyć a namacać« (1): Aby [...] ludźye yáfnye obaczyli á námácáli/ iż to przedfye wzyęcye y náuká ich nye z Bogá yeft. *KromRozm I G2.*

»obaczyć i nauczyć (a. uczyć) się« [szyk 2:1] (3): *BibRadz *2v; A thu fie káždy może vczyć y obaczyć/ iákiegożkolwiek ftanu s tych dwu ieft/ iáko fie w nim záchowywáć á fpráwować ma RejPos 162; BiałKat 136.*

»obaczyć ani ogarnąć« (1): czego rozum náż obaczyć áni ogárnąć nie może *RejPos 280.*

»obaczyć, oglądać« (1): Liczcie [...] kápłany wáńzé od káted[ry] Piotrowéy: [...] obaczcie: oglądáyćie iż thám ieft opoká óná *BiałKat 123v.*

»patrzyć a obaczyć« (1): tzemu niepatrzicie á nieobatzitzie fkod y krziwdi matky fwey R:P: *Paprup Kv.*

»(nie) poznać i (a, ani, abo) obaczyć« [szyk 12:1] (13): *LubPs K3; Mącz 48d; RejPos 197, 197v [2 r.], 213v, 234, [310], Oo3v; nie przydzieć kroleřtvo Boże/ ták/ żeby ie ludzie poznać ábo obaczyć mogli. CzechRozm 185v, 38; CzechEp 20, 360. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»obaczyć i rozsędzić« (1): Iuż tu tedy ftąd koždy wierny obátzyć/ y rofsędzić może/ ielliście wy fą prawdziwi páłterze *KrowObr 240. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»rozważyć i obaczyć« (1): A poćciwemu człowiekowi iáko tho ieft řzkodliwy przymiot/ tho iuż káždy řnádnie y rozważyć y obaczyć może. *RejZwierc 72.*

»obaczyć a skosztować« [szyk 1:1] (2): *LubPs I2; Skořtzuycięz á obaczcie [Gustate et videte] iáko ieft dobry Pan BibRadz Ps 33/9.*

»słuchać a obaczyć« (1): Nunc accipe sententiam meam, Teras słuchay á obác/ Chciey wyrozumieć wolą moyę *Mącz 35c.*

»szukać, obaczyć« (1): Szukáłam/ obaczyłam/ z řczéréy dobréy woli Wfzytko ná ludzie pádnie *GosłCast 31.*

»uczuc a obaczyć« (1): ktora vczuwfzy á obaczywfzy w łobie tę zginęłą fwiátłość w řercu fwoim/ ták długo plákáła v nog Páná fwego/ áz zálie znowu było zápalone á ořwiecone řerce iey *RejPos 339.*

»obaczyć a ujrzeć« (1): ale ty [pożytki] fiá nawietlie [lege: są nawiętsze] obaczić/ ayako Wzwiercedle naoko vyzręc wćem naleži zbawięnie *RejKupSekl a7.*

»upatrzeć a obaczyć« (1): gdy iuż vpátrzyłz á obaczyłz ten to ftrách w řercu fwoim *RejPos 202.*

»obaczyć i (ani) uznać« [szyk 2:1] (3): bo iuż grzech twoy [...] thobie tego nigdy vznác áni obaczyć nie dopuści. *RejPos 197; WujJudConf 10; BiałKaz C4.*

»(ani) obaczyć i (ani, a) wyrozumieć (a, zrozumieć)« = *reponere et intelligere PolAnt; cognoscere et animadvertere Mącz [szyk 10:2] (12): Diar 55; KrowObr 2; BibRadz Is 41/20; Mącz 10c; RejPos 2, 120v, 191v, 337v; RejPosWstaw 110v; Iużemci kilo rzeczy tákowych powiedział/ z ktorycheś to obaczyć y wyrozumieć mógł. CzechRozm 78v, 185v; CzechEp 55.*

»obaczyć i wywiedzieć się« (1): Płynąc wielkim morzem/ obaczył y wywiedział fie niedáleko być Molukas *BielKron* 445v.

»wyznać i obaczyć« (1): niechay kázde oczy y kázda prawdá to wyzna y obaczy/ iákie fá po ty czáfy ípráwy *RejPos* 276v.

»znać a (albo) obaczyć« (2): iż iáwnie á iáśnie kázdy tho do fiebie znáć á obáczyć może/ że ty wśzytki choroby [...] nośi w nędzym ciele swoim. *LubPs* A3v; *RejAp* 18.

W przeni (1) :

Zwrot: »serdecznemi oczyma obaczyć« (1): Ráćże [...] fercá wiernych twoich óswiecić á rozyásić/ áby oni [*wierni*] serdecznemi oczymá obaczywśzy ízczyróść prawdy słow íwíętych twoich/ [...] záwždy ná tym prześtawáli/ cóś ty im [...] zośtáwić raczył. *RejPos* 90.

a. Spozrzec się [zawsze z przeczeniem] (19) : włoż w nie [*jaje*] potáiemnie plúfkwę/ á day choremu prętko wypić iż nieobaczy *SienLek* 141; Zkąd nieobaczy/ wnet nie wydźie trwogi *GosłCast* 53.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek pytajny: gdy (6), jako (4), kiedy (4), gdzie (2), której godziny (1)] (17): Nikt nie obaczy iako fie miłósz wkradnie *RejJóz* D2 *marg*; drugi ni obaczy gdzye go ízcześnie potka *RejWiz* 130, 8v, 138v, 141, 183v; Nim [= *anim*] obaczył kiedy mi [*lis*] poiadł ony kury. *RejFig* Aa2v; *RejAp* 36v; *RejPos* 228; *RejZwierc* 27; *PaprUp* K2v; *WyprPl* A4. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »sam nie obaczyć« [*szuk zmienny*] (5): *RejPs* 55; *RejJóz* D2; Wyedz iż ten doł któryś kopał ná bliźnyego swego/ Nye obaczyłz fáam gdy pirwey vpádnysz do nyego *LubPs* B6v; *RejAp* 37v; *RejPos* 296v.

Szereg: »ani wzwiedzieć, ani obaczyć« (2): iż áni fáam wzwiesz áni obaczyłz ktorey godziny wypádnie á zginie thobie wśzytko zebranie [...] twoie *RejAp* 37v, 36v.

3. Zwrócić uwagę na jakiś element spośród wielu, wyróżnić, rozpoznać, uznać za ważne; videre Vulg, PolAnt; animadvertere Modrz (524) : *BibRadz* Mar 8/15; iż lepiej nam mieć Aryftokracyą niż krolá/ ábowiem iedná perfoná nie może ták wiele obáczyć iáko kilko ich *BielKron* 116.

obaczyć kogo, co (62): Exurge et intende iudicio meo deus meus: dominus meus in caufam meam. [...] weźrzy ná fáad moy boże moy y panie moy racz obaczyć rzecz moię. *WróbZólt* 34/23; *RejPs* 158v; *SeklKat* Z3v; Lieć fyę ten barzo zynacził A prawiem go nie obacził *RejKup* x7v, 14v; ktorzy zá to chcą być myani/ [...] iż nyeco ofobliwego obaczyli/ czego przed nimi nikt nye obaczył. *KromRozm I* E2v; *MurzNT* 28v; *KromRozm II* q2; *LubPs* D4, 13v, K3; *Leop Philipp* 3/2 [3 r.]; *KwiatKsiąż* L3v, Q3v; *RejAp* 47; rzadko fie to ma trefić/ áby [*ten kto sam nie pisywał*] mógł [...] obaczyć the kuńfzty/ ktore w ítárych Authorzech częłto bywáią pokryte. *GórnDworz* G6, I4, M2; *RejPos* 76, 119, 129v, 170, 191v; *KuczbKat* 210; *RejZwierc* 83, 92; *WujJud* 257v; Prośzę was brácia/ ábyfście obaczyli ty/ ktorzy czynią zwády y zgodzenia *RejPosWstaw* [143³]; Ano rozni tłumácze rozny pożytek chwale Bożey czynią/ gdy ieden to lepiej/ á drugi ono obáczył/ y wypifál. *BudBib* b3; *BudNT przedm* c3, li3v; *CzechRozm* 67, 89; *ModrzBaz* 6v; *ModrzBazBud* π6v; CZekałem z ćierpliwością/ á pan mię obaczył/ Y próśby moię wyśłucháć raczył. *KochPs* 58; *StryjKron* 380; *CzechEp* 202, 360, 426; *NiemObr* 135; *ArtKanc* K9, K9v; Obatczcie ieno ow Decret Paniey Wlotkowej ítemi ktorzi iei gwalt nieślichani wnoci vtzinili/ zeznacie to fáami ze forum ná Seimie niemial *PaprUp* Lv, Cv, I2v; *ActReg* 84, 137; *SapEpit* B. *Cf obaczyć co z czego; kogo miedzy kim; co w kim, w czym.*

obaczyć co z czego (6): *KromRozm II* p3v; Czo s thego pfallmu obaczyć mamy. *LubPs O5 marg*, *Hv marg*, *S3 marg*, *Z2*; Ieft infzych mieyfc kilkadzieściat/ ktorem náznaczył [...]. A też tak tużę/ iż z tych kilká okazanych/ łácnó obaczy drugie pilny [...] czytelnik. *CzechEp* 160.

obaczyć kogo między kim (2): *KrowObr* 4v; nie obaczyłz iednego między niemi/ któryby tego próżnego kofztu nie wczynił *GrabPospR* N4.

obaczyć co w kim (1), *w czym* (26): Pięc mieyfc olobnych tu w thym Pfallmye obaczyć mamy. *LubPs T marg*, *B2v marg*, *B4 marg*, *Dv marg*, *E2v marg*, *Fv marg* (17); Iż tám w moim Medyatorze/ obaczył nieco Sztánkár z drugimi/ coby poprąwić potrzebá *OrzList* g; *RejPos* 17, 76; *GrzegŚm* 17; *RejZwierc* 83; *WujJud* A6v, 257v; *WujJudConf* 67; niektorzy brácia pewne omyłki w Biblij Brzełkiey obaczywłzy [...] między bracią podali *BudBib* b; *CzechEpPorz* *2v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (1); *iż* (2), *zaimek pytajny* (1)] (3): ábyście ie [księgi] przeyrzeli/ á obaczyli coby fie w nich komu niepodobáło/ álbo podobáło *BielKron* 218v; Y to też godno obaczyć/ że czo tu Ian s. ná dwu znáiomóści zákłáda/ to Piotr ná iednym *SarnUzn* F3; *RejAp* 47.

Szeregi: »obaczyć i konsyderowác« (1): niemozemy sami przez się wszytkich potrzeb RP: obaczyc y considerowac *ActReg* 137.

»obaczyć, należć« (1): im więcéy [rozum człowieczy] co bierze przed łye/ [...] tym więcéy obacza y náyduie/ czego przedtym nie obaczył/ nie nálażł. *GrzepGeom* B4.

»rozeznác i obaczyć« (1): że w tey chwálebney Swiętości/ mamy trzy rzeczy rozeznác y obaczyć *WujJud* 257v.

»ujrzyć, obaczyć« (1): káždy z nas gdy włtąpi wyłzłzey do Páná tego w duchownym rozmyłłaniu fwoim/ włzytko vyrzy/ włzytko obaczy *RejAp* 47.

»(nie) obaczyć a (ani) uważyć (a. uważác, a. rozważyć)« [szyk 2:1] (3): yż iefzće niedoświádczeni nie obaczyli/ áni wważyli/ przebywań/ przebiegow/ y łkrytości/ ktore w naukach potaiemnie tkwią *KwiatKsiąż* L3v; *RejPos* 76; áby ią [prawdę] też y w kim innym rozważyć á obaczyć vmiál *RejZwierc* 83.

a. *Użycia w imp (i 1 r. w inf), głównie skierowane do nieokreślonego odbiorcy (czytelnika), stanowią sygnał skierowujący jego uwagę i podkreślający ważność przekazywanych treści lub pełnią funkcje nawiązania kontaktu z odbiorcą; często z dodatkowymi elementami znaczeniowymi: 'pomyśl', 'zastanów się', 'wiedz': vide Vulg, PolAnt; eia Mącz; quæso Modrz [w tym: z rzeczownikiem w V (39)] (435) : Tedy Pan Bog łtworzył był człowieká s prochu ziemie (obącz) á náchnął w oblicze iego tchnienie żywotá/ (obącz) s łtał się tedy człowiek dułzą żywiącą (obącz) *GrzegŚm* 23; *ReszPrz* 6 marg; Tuby iuż nie mowić ále opłákiwác przewrotnóść teráznieyłzego Chrześciáńłtwá (marg) *Obącz.(-) PowodPr* 48, 18 marg, 20 marg, 22 marg, 24 marg, 25 marg (26).*

obacz co (34): otho obacz thrzełzuofzcz a czuynofzcz panny maryey [...] kozdy czlouyecze zakonny *PatKaz III* 147v; *MiechGlab* *4v; *GrzegRóżn* D4v; videte hbminis impudentiam, Ale profzę was obączcie niefrumieźliwość yego. *Mącz* 18d, 405b; *SarnUzn* F4v; obącz rozny pogrzeb złofnego człowieká/ á rozny wiernego káżdego *RejPos* 165, 3, 248, 256v, 272v, 277v, 322v, 351; Tu obącz gniéw bez grzéchu/ gdy się kto o krzywdę Bożą gniewa. *BiałKat* 56; Obącz naprzód to łłowo/ Dżiś łemną będziefz w Ráiu. *GrzegŚm* 34, 6, 11, 13, 39; *SkarJedn* 290 marg; *SkarŻyw* 26, [223]

marg, 244, 355 *marg*; *Łąski pełná* [*Luc* 1/28].) Obącz zacne tytuły y przywileie Máriey Pánný błogofławioney *WujNT* 194, 60, 263, 416, 430, 440; *SarnStat* 690; *SiebRozmysł* Bv; Obącz fregość Bolką naniwdzieczne krześciańtvo. *PowodPr* 9 *marg*.

obacz co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym [iż(e) (5), zaimek pytajny (3)] (8): Z tąđ obacz pożytek fwiatołci iże przez nie człowiek dołtawa łaski Bożey. *WróbŻołt* H4; *SeklKat* Y3; Obączże ludzki żywot od pirwżey młodości/ Iákich ieft pełen przygod *RejWiz* 94v; A ták iuż obącz náukę tey Ewányeliey fwiętey k czemu lie łciąga. *RejPos* 14; Obączże thu nędzny włodarzu dobrodzyeyftwo tego Páná fwego/ iż cie łamże przełtręga/ iżci lie łamże opowieda *RejPos* 192v, 206v, 210v, 220.

obacz co, ze zdaniem luźno nawiązanym (1): Obacz obyczáie Heretyckie w ten czás na difputácyce wyzywáią/ gdy łwieckie pány po łobie máią *SkarŻyw* 301.

obacz z czego [zawsze ze zdaniem dopełnieniowym] (5): Obacz y z tego mieyłcá/ iż bez Papiežá iáko bez głowy żaden práwy Zbor y Synod nigdy nie był *SkarJedn* 212. 223; KÓmu Pán Bog daie dáry y powołánie do kazániá: z przykłádu tego S. niech obaczy/ iáko wiele mogá ná odmienienie y wzrufzenie ferc ludzkich słowá Boże *SkarŻyw* 312; *WujNT* 676; *SkarKaz* 382b.

obacz w czym [= w tekście a. na podstawie czego; zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym] (6): Obącz iefzcze w tym potwornym rodzeniu Antykryłtowym zgodność tych iego Bogow *GrzegRóżn* D4v; á thu obącz w thych máluczkich á bárzo krotkich łłowiech Proroká thego fwiętego [...] iáki pożytek páłterz Boży/ [...] może vczynić Pánu fwoiemu. *RejPos* 274v, 257; *SkarŻyw* 242; *WujNT* 60, 98.

obacz skąd [w tym: stąd (6), skąd (1); zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym] (7): *WróbŻołt* H4; *GrzegRóżn* H2v; Obącz że theż łthąd ieden żywot wiernych prawdźiwy *GrzegŚm* 11, 5, 31; *ReszPrz* 20; *Zeby fię modlili w łwięto* [*Ioann* 12/20].) Stąd obącz/ iáka ieft rožność modlitwy domá vczynioney/ od tey ktora fię dzieie w kołście *WujNT* 358.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (38); zaimek pytajny (171), iż, że (117), jeśli(by), li, izali 'czy' (38), jako 'że' (25)] (351): Zabłyłnie mieczem łwym, to ieft pomłtá fwoią obacz iáko bárzo grozne to pímo łwięthe grzełznym ludziem. *WróbŻołt* C5v, G3, pp5; *RejPs* 83v, 109v, 182v; *RejJóz* E6, Q3v [2 r.]; *RejKup* f3v; *KromRozm I* B3v, E2; *KromRozm III* I6; *Diar* 47; Obączciełz to włzyłcy ludzye/ Ná iákiey tu człowiek grudzye *BielKom* D3v; *LubPs* C2, S4, Y3 *marg*, eev; *KrowObr* 20, 28v, 40, 51, 65 (8); *RejWiz* 113, 132v, 188, 188v; *Leop Deut* 30/15, *Thren* 1/20, 1.*Ioann* 3/1; *RejZwierz* 7v; Oto iá łtánowie z wámi przymierze łwe/ y z potomłtwem wáłzem po was. (*marg*) Obącz tu iż bog łyny w tymże zamyka przymierzu ktore z oycy ich czyni. (–) *BibRadz Gen* 9/9, *Ios* 6/2, *Ier* 3/2, *Eccli* 33/18; *BielKron* 67, 201, 460v; *GrzegRóżn* Ev, H2v; *Mącz* 101a; Co to zá duch ieft w tych ludziach obącz. *SarnUzn* H6v *marg*, C, C6v, D3, D5v, D6 (9); *LeovPrzep* a4, H2; *RejAp* AA6v, 35v, 79v, 149v, 194v; Obączciełz w.m. iáko wneth łtráci łwá grácią káżdá rzecź/ ktora człowiek [...] gwałthem czyni. *Górndworz* E7v, Bb2, Bb5, L12v; Ano też y Páweł s. powieda/ iż był wzięt áż do trzeciego niebá. Ale obącz czyią lie to mocá działo. *RejPos* 135v, 2, 2v, 3v [3 r.], 4, 7 [2 r.] (128); *BiałKat* 63v, 206, 383v; *GrzegŚm* 4, 5, 7, 10, 15 (11); Obączże iefłize lie dierzymy áłbo náłłáduiemy łwiętey woley áłbo náuki iego *RejZwierc* 195v, 23, 37v, 72v, 157, 189 [2 r.] (10); *BielSpr* 60; Tu obącz Czytelniku miły że ci Luteranowie przedłię Młzy pópolitych nie odrzuciáią

WujJud 227v, 98; *RejPosWstaw* [110²]v; *BudBib* 4.Reg 5/7, *Eccle* 7/29, *Tob* 14/12; *CzechRozm* 44, 131, 132v, 135, 151, 189v, 245v; A w tych wŹytkich rzeczách/ profzę obáč iáko wielka ieft máteria do polerowania wiáry? *ModrzBaz* 109, 10; *SkarJedn* 11, 104, 107, 138, 142 (17); *SkarŻyw* 81, 91, 162, 168, 173 [2 r.] (18); *CzechEp* 77, 181; *ReszPrz* 20; *GórnRozm* Cv [2 r.], G; *Paprup* C, C2, E4; *ActReg* 70; *LatHar* 127; Obáč to/ przeciw haeretykom/ iż nie rowne fą tych dwu fług zapłáty *WujNT* 275, 9, 12, 32, 39, 44 (62); *WysKaz* 30, 45; Obaczyć że tu do fądu vkázuie, nie ná iednę ołobę Pifárzá wkłádáiący. *SarnStat* 1299; *KmitaSpit* B4v; *PowodPr* 15 marg; *SkarKaz* 351a, 382b; *SkarKazSej* 678b, 704a.

Ze zdaniem lužno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (12): *RejJóz* E5; Obáčciefz to niebożátká iedenciem ia Bog fám *LubPs* gg5v; *SarnUzn* C6; *RejAp* 26v; *RejPos* 39, 47, 106v; *BialKat* 293v, 311; Obáčże tho pilnie kiedyby Sąd y potępienie naprzod iákich dufz było fkoró po śmierci: ázaby píľmo thym nawięcey nie grożiło? *GrzegŚm* 12; *CzechRozm* 245v; *SkarJedn* 136.

W połączeniach intensyfikujących (2): Obáč iedno á obáč nędzniku iefliżes ty nie wiefłzy pogánin *RejPos* 74v, 188v.

Frazy: »obacz jedno« (7): Obáč iedno profzę cię/ [...] co fye było sftáło ták fto y dwádziefciá lat *LeovPrzep* a4, H2; *RejPos* 74v, 201; *BialKat* 311; *RejZwierc* 37v; *CzechRozm* 132v.

»obacz każdy, niech każdy obaczy« [*w tym: każdy + sb* (5)] [*szyk zmienny*] (27:1): *RejZwierc* 7v; obáčże káždy iáka radość nam wżem Krześcijánom bylá *BielKron* 460v, 201; *SarnUzn* D6, Fv; *RejAp* 35v, 149v; Tu obáč káždy nędzniku godność fwoię/ iż leżyfz nápoły martwy *RejPos* 210v, 65v, 132v, 218, 245v, 248 (10); *GrzegŚm* 6; Owa fład iá [*obronę*] iedno poczniemy/ niech káždy obaczy/ iákiechmy rzemięfło záczeńi *RejZwierc* 194v, 157, 189, 195v; *BielSpr* 60; *ModrzBaz* 10; *SkarJedn* 329; *CzechEp* 77; *Paprup* C2; *WysKaz* 30.

Zwroty: »obacz(my) pilnie (*a. pilno, a. napilniej*)« [*szyk zmienny*] (15): *RejPos* 70, 188v, 210, 235, 235v, 293, 326; *GrzegŚm* 12, 18, 39, 46; *WujNT* 98, 658; Toż Páweł S. pokázuie bydź fnadz przeciw fámemu rozumowi/ ták píľząc: Coż zá towárzyftwo śwíátłóści z ciemnościami? (*marg*) Obáč pilnie bogobojny Polaku. (-) *PowodPr* 41, 52 marg.

»obacz sam« [*szyk zmienny*] (8): A obáč że to y fama w tey fzaloney głowie Iż on káżdą cznotliwą fwoię miłą zowie *RejJóz* E6; *RejKup* f3v; *RejPos* 106v, 128; *CzechRozm* 44, 131, 245v; Nam z nich co zá pożytek obáčcie to fámi. *KmitaSpit* B4v.

Szeregi: »obacz i rozeznaj« (1): obáč to fám y rozeznay móželi to być wedle Bogá/ ábo nie? *CzechRozm* 245v.

»rozmyśl się a obacz« (1): rozmyfłze fie á obáč co to ieft á co tu fłyfzyfz iż Pan w tobie wápti *RejPos* 183v.

»obacz a fłuchaj« (1): A tu oto iuz obáč á fłuchay pilnie co ten śwíęty Pan vczynić raczył *RejPos* 235v.

»obacz a uważ« (1): A ták obáč á vważ to fobie/ iáko ma być v wŹytkich wiernych wdzięczne to przyfcie fwięte iego *RejPos* 3v.

4. *Rozpatrzyć, rozważyć, przemyśleć, zastanowić się, wziąć pod uwagę; videre PolAnt, Mqcz, Modrz, Vulg; considerare PolAnt, Modrz, Vulg; attendere, invenire, scire, scrutari PolAnt; deliberare,*

introspicere, perspicere Mącz; advertere Modrz; aspicere Vulg (174) : RejKup n3v; Siłą obaczyć trzebá/ patrzeć ná przelzłé/ ná teráznieyfsze y ná przyfzłé czáły temu/ kto práwá Itánowić [...] ma. GórnRozm L2; PaprUp C3v; wy obáčźcie, vwaźcie, rozmyślcie fię. WujNT 118 marg; PowodPr 84 marg.

obaczyć kogo (4), co (99): FalZioł V [2], 36v; Początkiem tedy każdą naukę obaczyć mamy á koniec iey poznać. BielŻyw nlb 11, nlb 12; iż nie będzie doftateczne poładzanie dobroci albo złoſci człowieczego przyrodzenia, z iednego tilko człónka/ ale ktho chce prawie rozeznać, ma obaczyć fwiadecztwa wiele człónkow ku iedney fię rzeczi zgadzaiące GlabGad Mv, B2; RejPs 141v; RejRozpr D3; SeklWyzn g2; RejJóz B6; MurzNT 31, 93; MurzOrt B; Muśifz tu obaczyć roznoć przykazánya/ chczfzli nye błádzić. KromRozm II k2, b, q2; Diar 86; Te rzeczy tedy rodzicy obaczywłfy nych pámyętháya yáko máya dzyatki fwe kárać GliczKsiąż G5, A2v, B8v, C6, H6, L2v, L3, Pv; GroicPorz kk2; KrowObr 203v; RejWiz 55v, 73v; A tego zá mędrfzłego/ może pewnie przezwáć/ Ktory wfzytko obaczy/ niż pocznie fzacowáć. RejZwierz 67v; BibRadz Iob 13/6, 33/31, Thren 3/40, Agg 1/5, 7, 4.Esdr 9/20; BielKron 81, 102; Mącz 407a, 445a, 448d [2 r.]; które dobrodziefstwo ázebyś tym wdźięczniéy ode mnie przyiá/ obáčz niedoſtátki fwoie/ á wielkie doſtátki moie OrzQuin Q4; SarnUzn B5v [2 r.]; RejPos 132, 280v, 300v, 350 [8 r.]; RejPosWiecz³ 98; GrzegŚm 67; RejZwierc 265; RejPosRozpr b4v; RejPosWstaw [110²], [143³]; BudBib Eccle 7/27, Ier 2/23; Ale dawfzy pokoy obcem słowam/ obáčźmy fwych włafnych kilká tákowych. BudNT Ii6; CzechRozm A3v, 146v, 149v; áby [ciało] było przedtym dobrze wypurgowáné/ pilnowáć trzebá: obaczywłfy látá/ Complexiá/ y choroby przyczynę Oczko 33v, 22, [40]; CzechEp 232, 368; NiemObr 61; WerKaz 285, 302; łáfkawy Czytelnik gdy czás ten obaczy/ W któryście [książki] poſzły/ wádę nálaźfzy przebaczy. WisznTr 5; GórnRozm Ev, H4v; KochWr 21; WujNT Hebr 3/1; SarnStat 219. Cf obaczyć kogo, ze zdaniem przydawkowym orzekającym; Ze zdaniem dopełnieniowym; »obaczyć jedno do drugiego«.

obaczyć kogo, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Sędzia potym obaczywłfy Perfonę kthora ma być pozwaná/ iefli ieft pod władzą iego/ dopułci mu pozwu przes fługę Vrzędowego. GroicPorz p4.

obaczyć około czego (1): Około zaś świeckich [ustaw]/ mámy obaczyć iefli nie fá przeciwko iawnému przykazaniu bożemu MurzNT 76.

obaczyć w kim, w czym (2): ma też to [ojciec] obaczyć w náuczycyelu/ áby nye tákemu fyná fwego poruczał/ kthoryby yedno zapłatę chcyáł myeć GliczKsiąż L8v; lecz iż chorobę káżdą wedle czáfu á rozkrzewiania iéy fzacuiem/ tóz we Fráncy obaczmy/ iefly ieft świeża/ wczłowiecze gorącym Oczko [40].

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (19); zaimek pytajny (36), jesli(by) (a. jesliż(e)), li, izali 'czy' (24), iż(e), że (14), zaimek względny (7), aby (1)] (82): FalZioł II 3a; RejPs 171; LibLeg 10/152v, 11/42; MurzHist G3; Trzeba się tedy zaprawdę i wtęm pana boga lękać a co czynięm obaczyc. MurzNT 88v, 56, 76; KromRozm II hv; Obaczmy kto jest szkodliwszy nieprzyjaciel, domowyli, czy postronny? Diar 35, 34, 35; MrowPieś A4; Obaczyć to máya rodzicy iż zá tanyá kupiá mále też pyenyádze idá. GliczKsiąż M5v, D7, G3v, K2v, L4v, L8v, O4, O5v; LubPs B6, Gv; GroicPorz q2v, dd2v; KrowObr C4; Leop 1.Reg 25/17, Thren 1/11; UstPraw C2; LeszczRzecz A3v, A4v; RejFig Aa7; BibRadz 1.Par 28/10, I 316b marg, Ier 30/6, Eccle 2/10, Mar 4/24; niechay

to obaczy ielli fie tho godzi/ y iemu y nam dwu pánu mieć nád łobą *BielKron* 209v, 36v, 211, 212v, 218v; *Mącz* 509d; *SienLek* Vuu3; *RejAp* 124v; *GórnDworz* I6v, O8v; *GrzepGeom* G3, H4, L4; *RejPos* 13, 30v, 201, 228, 312v, 349v; iżbychmy rzecz tę náfzę łácniey poięli y zrozumiełi/ naprzód to obaczymy/ co to ielt Krytús. *RejPosWiecz*² 91, 93v; *RejPosWiecz*³ 98; *BielSat* Nv; *KuczbKat* 205; *WujJud* 132v, 136; *BudNT przedm* c4; *CzechRozm* 56; *ModrzBaz* 57, 85, 123v, 143; *Oczko* 2v, 26, [40]; *CzechEp* 15, 274; *NiemObr* 18; *BielSjem* 37; *ArtKanc* N11v; *GrabowSet* P; *WujNT Mar* 4/24; *SkarKaz* 484b, 519a.

Ze zdaniem lužno nawiązanym w funkcji dopełnieniowego (1): Przeto obaczymy: z chorób káżdá/ będzie álbo zwiérzchnia/ álbo wnętrzna *Oczko* 12.

W połączeniu szeregowym (1): In re praesenti optime deliberabis et constitues, W obliczności gry wyźrzífz/ nálepiey obaczyfz y rofpráwífz co będzie potrzebá. *Mącz* 413a.

Fraza: »niechaj (*a.* niech(ze)) káždy obaczy, káždy obacz (*a.* chciej obaczyć), káždy obaczyć może« [szyk zmienny] (4:3:1): *LibLeg* 10/152v; *SeklWyzn* g2; *GliczKsiąż* G3v; *LeszczRzecz* A3v; A ták káždy obácź ná czym fie małz łádzić *RejAp* 124v; *ModrzBaz* 57; *ArtKanc* N11v; *CzahTr* C4v.

Zwroty: »obaczyć dobrze (*a.* nalepiej)« = *optime deliberare, introspicere panitus, perspicere* *Mącz* (5): A ták obatz pierwey dobrze/ co małz gánić/ álbo co małz chwalić *KrowObr* C4; *BielKron* 102; *Mącz* 407a, 413a, 448d.

»obaczyć jedno do drugiego« (1): obaczyłem (to)/ [...] iedno do drugiego [*hoc inveni ... unam ad alteram*]/ náyduiác przyczynę. *BudBib Eccle* 7/27.

»pilnie (*a.* pilno), z pilnością obaczyć« [szyk zmienny] (12:2): *PatKaz III* 150v; *FalZioł* II 3a, V 36v; *BielŻyw nlb* 12; *MurzHist* G2v; *MurzNT* 31; *GroicPorz* dd2v; *RejWiz* 193; *Leop Thren* 1/11; *RejPos* 280v, 312v; *RejPosRozpr* b4v; A ták przykład ten z martwychwftánia iego [...] pilnie obaczyć mamy *RejPosWstaw* [110²]; *GórnRozm* H4v.

»swym rozumem obaczyć« (1): niechay to kádzj świm rozvmem obaczi, czobi bilo wziemy mey y mnie pozítecznego. *LibLeg* 10/152v.

»sam obaczyć« (2): Włzak tego flufzna przyczyna Sam to miły panie obacź *RejJóz* B6; *RejWiz* 39.

Szeregi: »baczyć a obaczyć« (1): Bácź to Pánie/ á pilnie obacź [*vide ... et aspice*]/ zem cí fie fthało bárzo podłem. *Leop Thren* 1/11.

»obaczyć i pojąć« (1): Te flowá Attálufowe gdy Alexánder obaczył y pojął/ wnet rzekł yemu: [...] *GliczKsiąż* B8v.

»obaczyć a rozebrać« (1): In alteram partem considerationem intendamus, Wezmiemy drugiey ftrony rzecz przed fię/ obaczymy á rozbierzmy drugą ftronę. *Mącz* 445a.

»obaczyć a rozmyślić się« [szyk 1:1] (2): A przetho obacź á rozmył fie [*considera et recogita*] co małz vcźynić *Leop 1.Reg* 25/17; *RejPos* 349v.

»obaczyć i skosztować« [szyk 1:1] (2): Perspice rem et pertenta, Obacź dobrze rzecz y skofztuy. *Mącz* 448d, 448d.

»obaczyć a (i) uważać« (3): *LeszczRzecz* A3v; *GórnDworz* I6; Obacź/ á vwáz Boże/ co twego ielt we mnie *GrabowSet* P.

»obaczyć i wspomnieć« (1): co człowyeck może zâras bez w[l]fego á wyełkyego mylleny rozumieć/
gdy obaczy y wlpomni przodká fwego Adámá *GliczKsiqż* C6.

»obaczyć a (i) (w rozum) wziąć« (2): gdy obaczem á łobie w rozum wezmyem sprâwę y
połtânowienie człowiecze ná fwiecie tym/ okaże fie to łatwie wfzytko/ że [...] *GliczKsiqż* A2v; *WerKaz*
285.

»obaczyć a (i) zrozumieć« [*szyk 1:1*] (2): *RejPos* 132; Gdy tę náukę ktorâc tu w przod iest podana
zrozumiesz y obaczyfz/ [...] łatwie zâ pomocâ miłego Bogâ poznawfzy prawdę/ przy niey zołtâniefz
GrzegŚm 67.

5. *Dopatrzeć, przypilnować, zadbać; videre* *Modrz* (7) : Râtwać brâci fwoi z Pogâńłki frogości.
Ktorych fię mury ná nás widzę bârzo wâlâ/ Obaczcie á przed czâfem nim nas też przywâlâ. *CzahTr* G2.

obaczyć co (4): Wfzakze mi yednak doftatecznie wtim obaczicz wfzitkiego kv pozitkv Krolowey Y
M. niemozemi *LibLeg* 11/40v; Wiefieni to mafz obâczyć/ Co ná Wiofnę w ftâyni ma być. *RejZwierc*
237v; *ModrzBaz* 131v; kâżdy Vrzędnik pewny niedbâlec/ czego nie obaczy bez Pânâ zâ długi czâs/
co Pan gdy przyiedzie zârâzem. *GostGosp* 12.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby, jeśli 'czy'] (2): ocyec kożdy gdy fynowi râić ma żonę/ obâczyć
ma aby tâ byâlâ głowâ ktorâby fynowi râił/ łotrynyâ nye byâlâ. *GliczKsiqż* P6v; *GostGosp* 80.

Synonim: 1. oględać.

Formacje współrdzenne cf BACZYĆ.

Cf OBACZENIE, OBACZON